

Tällä kertaa vain kävi näin

Työtaturmatarinoita
Helsingin kaupungilta

Julkaisija: Helsingin kaupungin henkilöstökeskus
Osoite: PL 4500, 00099 Helsingin kaupunki
(Ensi linja 1, 00530 Helsinki)

Tilaukset: jan.bjorkman@hel.fi tai puh. (09) 310 43537
Julkaistaan myös pdf-versiona Helsingin kaupungin henkilöstökeskuksen www.sivuilla.fi,
www.hel.fi/heke

Kirjan kirjoittajat: Titi Heikkilä ja Petra Salminen
Toimitussihteerit: Sanna Karppelin ja Sari Ruusutie
Ulkoasu: Olli Turunen, Tovia Design Oy
Kuvat: Titi Heikkilä, Petra Salminen
Paino: Newprint Oy
Painovuosi: 2009
Painosmäärä: 3 000 kpl
ISBN 978-952-223-546-6
Sähköinen julkaisu ISBN 978-952-223-547-3

Sisällys

Miksi tämä kirja?	4
Ajattele ennen kuin teet mitään.....	6
Liukastuminen kiireisenä työaamuna	10
Muistikuva petti.....	14
Paariturma	18
Palovamma ”uunivuorossa”	22
Sählyturma pelastuslaitoksella	25
Selkä petti nostotilanteessa.....	28
Sylipainia osaston käytävällä.....	32
Takaa-ajotilanne välitunnilla	36
Tekeväälle sattuu	40
Tukkeutuneen viemärin avaaminen	44
Tulipalo kemianluokassa	48
Työturvallisuus on yhteispeliä.....	52
Yllättävä piikki repussa.....	56
Pieni työturvallisuussanasto	59
Työtapaaturmatarinoiden yhteinen käsittely.....	60

Miksi tämä kirja?

Vuonna 2008 Helsingin kaupungin henkilöstölle tapahtui 2 901 työtapaturmaa. Niiden määrä on kasvanut vuosina 2006–2008 kolmeista prosentista. Suorat kustannukset kaupungin työtapaturmista vuonna 2008 olivat vakuutusyhtiön tilastojen mukaan 2 700 000 euroa. Todelliset kustannukset ovat kuitenkin noin kolminkertaiset. Näihin kuluihin lasketaan työtapaturmista aiheutuvat tuotannon häiriöt, sijaisten palkkaaminen, laiterikot ja muut mahdolliset laatuongelmat. Ongelmana on ollut se, että todellisia kuluja on ollut vaikea osoittaa ja laskea.

Vuonna 2008 työtapaturmista 2 059 (71 prosenttia) sattui työpaikalla, työmatkatapaturmia oli 771 (27 prosenttia) ja ammattitapaturmia oli 71 kappaletta (2 prosenttia). Yksikään tapaturma ei kuitenkaan ole hyväksyttävä. Tapaturmat eivät ole vahinkoja tai sattumia ja kaikki tapaturmat on mahdollista estää. Nyt tarvitaan tapaturmien ehkäisytyötä monella rintamalla.

Vastuu turvallisuusjohtamisesta on aina johdolla. Johdon näkyvä ja aktiivinen sitoutuminen turvallisuuden lisäämiseen ja kehittämiseen on tärkeää. Tästä on jo nyt saatu hyviä tuloksia joissakin kaupungin virastoissa ja liikelaitoksissa. Aktiivinen turvallisuusjohtaminen on henkilöstölle viesti siitä, että johto ja organisaatio kantavat oman vastuunsa. Kunkin viraston ja liikelaitoksen on tunnistettava omat turvallisuustarpeensa ja luotava omia tarpeitaan vastaava turvallisuuskulttuuri sekä siitä johdetut konkreettiset toimenpiteet.

Johdolla on oma vastuunsa, mutta työturvallisuustyössä tärkeä rooli on myös lähiesimiehillä ja työyhteisöillä. Työyhteisöjen tulisi tunnistaa omat vaaranpaikkansa ja kirjata systemaattisesti omia läheltä piti -tilanteitaan. Lisäksi mahdollisia työtapaturmia sekä uhka- ja vaaratilanteita tulisi käsitellä yhteisesti työpaikkakokouksissa ja miettiä, miten niitä voitaisiin jatkossa ehkäistä.

Tämä kirja tehtiin tukemaan työyhteisöjä ja esimiehiä työturvallisuustyössä. Kirjaan koottiin neljätoista kuvausta Helsingin kaupungilla tapahtuneista työtapaturmista tai läheltä piti -tilanteista. Työtapaturmatarinoita saatiin opetusvirastosta, pelastuslaitokselta, sosiaalivirastosta, terveyskeskuksesta, Rakentamispalvelusta, Helsingin Energiasta ja Palmiasta. Tarinoita koottaessa havaittiin, että eri virastojen työturvallisuustoiminnassa on suuriakin eroja.

Kirjaa lukiessa voi todeta, kuinka erilaisia työtaturmia eri virastoissa tapahtuu. Voi myös havaita, kuinka monella eri tavalla näihin asioihin suh-
taudutaan tai miten niitä käsitellään työyhteisöissä. Lisäksi näitä työtatur-
matarinoita voi hyödyntää oppimismielessä. On havaittu, että organisaati-
oissa tai työyhteisöissä käsitellään tai analysoidaan harvoin yhteisesti epäon-
nistuneita hankkeita tai tapahtumia. Työtaturma on useimmiten seura-
us epäonnistuneesta työturvallisuustyöstä. Johdolla tai esimiehillä on usein
melko vähän välineitä, joilla huonot, tehottomat tai virheelliset toimintata-
vat saadaan käsittelyyn ja sitä kautta muutettua.

Kirjan avulla voidaan tukea työyhteisöjen oppimista lisäämällä yhteistä
keskustelua työtaturmistä. Kirja tarjoaa myös mahdollisuuden tarkastel-
la muissa virastoissa tai työyhteisöissä tapahtuneita työtaturmia tai lähel-
tä piti -tilanteita ja miettiä, miten niissä havaittuja hyviä toimintatapoja voisi
siirtää omaan toimintaan. Tämän jälkeen on paikallaan keskittyä oman työ-
yhteisön työturvallisuustyöhön ja pohtia näiden esimerkkien avulla, miten
siihen voisi vaikuttaa ja miten sitä voisi kehittää.

Tarinoiden konkreettiseen käsittelyyn ja hyödyntämiseen annetaan oh-
jeet kysymyksineen kirjan lopussa. Tarinoita voi käsitellä yksi kerrallaan tiimi-
tai muissa palavereissa. On suositeltavaa, että kaikki työyhteisön jäsenet
lukevat kirjan ja sen jälkeen valitaan tiimin työhön parhaiten sopivat tarinat,
jotka käsitellään ja työstetään tarkemmin yhdessä. Jokainen tiimi ja työyh-
teisö voi halutessaan kehittää oman tapansa hyödyntää kirjaa. Lisäksi kirjaa
voi käyttää oppimateriaalina työsuojelu- ja esimieskoulutuksissa. Myös joh-
to voi käyttää tätä apunaan miettiessään omia linjauksiaan yksikkönsä työ-
turvallisuustyössä.

Toivomme, että nämä työtaturmatarinat voivat olla apuna Helsingin
kaupungin työtaturmien torjuntatyössä. Jokainen työtaturma on turha
ja me kaikki voimme omalla panoksellamme ja yhteisellä toiminnalla vaikut-
taa siihen, että työtaturmat voidaan ehkäistä.

Tuula Haatainen
apulaiskaupunginjohtaja

Hannu Tulensalo
henkilöstöjohtaja

Ajattele ennen kuin teet mitään

Paavo on vanhempi puuseppä, joka työskentelee kaupunginpuutarhan puutyöverstaalla. Voi sanoa, että Paavo on konkari työssään, sillä hän on tehnyt puusepän töitä yli 30 vuotta. Paavon työpäivä oli loppuillaan ja hänen mielessään pyöri oman auton korjaaminen työpaikan verstaallissa työpäivän jälkeen. Aiemmin päivällä Paavo ja hänen työkaverinsa olivat keskustelleet siitä, kuka ajaa talon traktorin halliin, koska Paavolla oli tarkoitus jäädä huoltamaan omaa autoaan työpäivän jälkeen samaiseen halliin. Paavo oli iltapäivällä verstaalla leikkaamassa sirkkelillä listoja, kun työkaveri tuli kysymään, mitä traktorin kanssa tehdään.

Hän tuli verstaalle sisään, avasi oven ja minä olin juuri silloin sirkkelöimässä listoja. Samaan aikaan sitten nostin katseeni ylös, mutta jatkoin työn tekemistä eli listan työntämistä sirkkeliin. Siinä samalla ote herpaantui niin paljon, että sirkkelin terä osui sormen päähän. Lista tavallaan ”kaatui”, jonka vuoksi terä osui sormenpäähän. Kaikki sormet on tallella, mutta pieni pala on nyt pois.

Nopeasti tapahtuman jälkeen Paavo tajusi, että pelkällä laastarilla ei tilanteesta selvitä. Työkaveri lähti kuljettamaan Paavoja Töölön tapaturma-asemalle ja sieltä heidät ohjattiin lääkäriasema Mehiläiseen, sillä liukkaan päivän takia päivystyksessä oli valtavat jonot. Mehiläisessä Paavon sormi tikattiin ja hän joutui jäämään kuuden viikon sairauslomalle. Puusepän kun on mahdotonta tehdä töitä ilman käsiä! Sormi on edelleen tuntoarkea, mutta se ei pahemmin haittaa Paavon päivittäistä elämää tai työntekoa. Viralliset tapaturmakaavakkeet Paavo tuli täyttämään työpaikalle vasta sairauslomansa aikana.

Tämä oli ensimmäinen kerta kolmeenkymmeneen vuoteen, kun Paavolle sattui työtaturma. Hänen mielestään kokemus ei vaikuttanut tapahtuneeseen. Hän sanoi kuitenkin, että ”kai sitä kokemuksesta pitäisi tietää, että katsetta ei saa siirtää muualle, mutta tällä kertaa vaan kävi niin”.

Kun listaa työnnetään sirkkeliin, pitäisi käyttää niin sanottua aputikkua, erityisesti pienempiä kappaleita sahattaessa. Tässä tapauksessa aputikkua ei kuitenkaan käytetty. Aputikulla olisi voitu estää sormen joutuminen sirkkeliin. Sattunut työtaturma oli Paavon mielestä hänen oma virheensä. Suurimpana syynä tapahtuneeseen hän piti katseen nostamista työkaveriin päin.

Isoin juttu oli se, kun katse siirtyi muualle ja itse työ jäi toissijaiseksi. Silloin se terä nappasi. Kyllähän se oma moka oli, ei siitä ketään muuta voi syyttää. Ei se kone niitä virheitä tee, kyllä se on ihminen, joka tekee niillä koneilla virheitä. Jos vika aiheutuu koneesta, niin kyseessä on yleensä tekninen vika.

Paavo korosti, että koneiden kanssa ei saisi koskaan tulla ”sinuiksi”. Useimmissa vastaavanlaisissa tilanteissa itse kone tai laite ei ole syynä tapahtuneeseen. Paavon verstaalla oleva sirkkeli ei ole tuliterä kone, mutta täyttää kaikki työturvallisuusvaatimukset.

Työyhteisössä tätä työtaturmaa ei käsitelty sen kummemmin. Eniten Paavo on jutellut asiasta paikalla olleen työkaverin kanssa. Paavon esimies on vaihtunut jokin aika sitten ja työtaturmiin liittyvät käytännöt ovat muuttuneet. Aiemmin esimies kertoi kuukausittain tapahtuneista työtaturmista yhteisissä palaverieissa. Tällä hetkellä vastaavanlaista käsittelyä ei toteuteta. Näkyvin työturvallisuuteen liittyvä asia tällä työpaikalla ovat työturvallisuuskierrokset, joita tehdään useita kertoja vuodessa. Kierroksella tarkistetaan muun muassa kulkureittejä ja vaarallisten aineiden asianmukainen merkitseminen. Tapahtuman jälkeen Paavo on pyrkinyt siihen, että ei vastaa samanaikaisesti puheluihin tai huutoihin tehdessään koneilla töitä. Kysyjä ehtii odottaa hetken aikaa ja puhelimella voi soittaa takaisin. Lisäksi Paavo käyttää aputikkua entistä useammin.

Paavon neuvo työturvallisuusasioissa on kiteytyneenä seuraavassa lauseessa: ”ajattele ennen kuin teet mitään”. Tämä lausahdus löytyy myös Paavon työpaikalta vaneriin kirjoitettuna. Vaneriin lause päättyi kymmenkunta vuotta sitten, kun verstaalla sattui ilta-aikaan läheltä piti -tilanne. Joku työntekijöistä oli omatoimisesti mennyt käyttämään sirkkeliä verstaalle työpäivän jälkeen ja vaneri oli jotenkin lennähtänyt sirkkelistä, mutta sen pahempaa ei ollut onneksi päässyt sattumaan. Tapahtuneen jälkeen työjohto kielsi laitteiden käytön ilta-aikaan, koska on suuri vaara, että jotain vakavaa sattuu, kun koneita käytetään omin päin valvomattomissa olosuhteissa.

Liukastuminen kiireisenä työaamuna

Marraskuisena sunnuntai-iltana alkoi kova lumimyräkkä. Eräässä virastossa päällikkönä toimiva Seija oli tullut maanantaiaamuna töihin jo ennen kahdeksaa, koska hän oli lähdössä työpaikkakäynnille yhdeksän jälkeen. Lunta pyrytti edelleen eikä kaikkia katuja ollut ehditty auraamaan ja hiekoittamaan.

Seija pääsi turvallisesti työpaikalleen, mutta kuuli heti töihin saapuesaan useiden työntekijöiden kaatuneen työmatkalla. Vahtimestari varoittelee sisääntulijoita liukkaudesta, ja joku oli käynyt Seijan huoneen ovellakin huikkaamassa asiasta. Seija ei huomionnut asiaa mitenkään erityisesti, vaan kävi kiireellä läpi postejaan.

Seijan lähtiessä työpaikkakäynnille aura-auto oli saapunut auraamaan työpaikan edessä olevaa katua. Hiekoituskalusto ei ollut vielä paikalla. Seija ja muut joutuivat väistämään lumiauraa siirtymällä kadun laidalta keskelle. Katu sijaitsee mäessä ja se oli auraamisen jälkeen erittäin jäinen. Seija liukastui ja kaatui.

Siinä oli liukas kohta ja lähdin vaan luisumaan. Mähän ajattelin, että tässä luisuu alas ja tupsahtaa pyllylleen, niin kuin aina ennen on käynyt, mutta sitten vastassa olikin jääkokkare. Vasen jalka pysähtyi kokkareeseen ja se väänsi jalan eteenpäin. En kaatunut pyllylleen, vaan menin nenälleni ja jalka jäi alle koukkuun. Eihän niitä kokkareita huomannut, kun oli lunta ja kasoja.

Samaan aikaan kaatuneita oli myös useita eikä kukaan päässyt auttamaan muita. Seija nousi ylös ja kipusi pienen lumikasan yli päästäkseen jatka-

maan matkaansa. Aluksi Seijasta tuntui, ettei jalalle käynyt pahemmin, ja hän päätti jatkaa matkaa aikomalleen työpaikkakäynnille.

Lähdin vaan jatkamaan matkaa työpaikkakäynnille, mutta jo heti ensimmäisen jalkakäytävän ylityksen jälkeen ajattelin, että ei hitsi vie, jalka on kyllä älyttömän kipeä eikä se ota yhtään vastaan. En kuitenkaan ajatellut tämän olevan vakavaa, kun ei se silleen siinä kaatuessa sattunut. Ainahan olin kuvitellut, että jos jotain tapahtuu, niin kyllä se koskee kunnolla. Keli oli ihan hirvee ja oli liukasta, mutta ajattelin kuitenkin, että kokeilenpahan vielä vähän matkaa, vaikka jalka tuntui oudolta, kun se ei ota kantaakseen. Könkkäsin torille asti, mutta sitten ajattelin, ettei sillä uskalla mennä pidemmälle.

Seija palasi takaisin työpaikalleen soittaakseen työterveyshuoltoon ja täyttämään esimiehen kanssa työtapaturma- ja vakuutuskaavakkeen siltä varalta, että pitää lähteä lääkäriin. Ennen soittamista ja lomakkeiden täyttämistä Seija tutki, miltä jalka näytti. Sukan alta paljastui musta ja turvoksissa oleva jalka. Hän soitti työterveyshuoltoon kysyäksään toimintaohjeita. Puhelimessa työterveyshoitaja neuvoi Seijaa menemään Postitalolle lääkäriin, koska siellä oli mahdollisuus röntgenkuvaukseen. Työpaikaltaan Seija otti taksin Postitalolle. Postitalon lääkäriasemalla oli paljon liukastuneita potilaita, joten Seija joutui odottamaan lääkärielle ja kuvauksiin pääsyä pitkän aikaa. Lääkäri kertoi, mitä jalalle oli tapahtunut.

Se sanoi, että se on murtunut. Silloin kyllä alkoi itkettämään ihan hirveesti. Mä olin tosi pettynyt. Hän sanoi, että minut on pakko lähettää Töölön sairaalaan, koska hän ei ollut varma, riittääkö jalkaan pelkkä kipsaus.

Seijalla oli ollut taksin kanssa ongelmia jo työpaikalta lähtiessään, sillä taksikuski ei ollut meinannut suostua tulemaan oven eteen, koska katu oli niin liukas. Lisäksi Seija joutui vaihtamaan istumapaikkaa, koska kamera ottaa matkan aikana asiakkaasta kuvia eikä häntä olisi näkynyt penkin takaa. Postitalolla Seijan takaiskut jatkuivat. Vastaanotolla hänelle oli annettu lähete ja taksikuitti Töölöoseen menoa varten, mutta kukaan ei auttanut häntä ulko-ovelle.

Se oli kyllä ”parasta”, kun ne tökkäsi sen lähetteen ja taksikuitin käteen ja sano että menet vaan tonne alas ja otat taksin. Myöhemmin ajattelin, että missään muualla maailmassa ei laiteta jalkansa katkaissutta ihmistä hyppimään itseksensä. Mulla ei ollut tukea, ei auttajaa, ei pyörätuolia tai mitään. Siinä minä sitten yhdellä jalalla hyppelehdin. Loppuja rappuja en päässyt, kun ne olivat niin jässä. Onneksi paikalla oli kaksi ihmistä, jotka auttoivat minut alas.

Töölössä Seija laitettiin välittömästi pyörätuoliin istumaan ja odottelemaan lääkäriä. Hänelle kerrottiin, ettei jalkaa tarvitse ainakaan vielä leikata. Jalka kipsattiin ja edessä oli vähintään kuuden viikon sairausloma. Kun sairauslomasta tuli varma tieto, Seija ilmoitti heti osastonsa sihteerille ja antoi ohjeita muun muassa sähköposteista. Seijan ajatuksissa oli jo se sähköpostien määrä, joka häntä odottaisi sairausloman jälkeen. Kaikki tapahtumassa mukana olleet lääkärit olivat olleet tyytyväisiä siitä, että hänellä oli ollut valmiiksi täytetty vakuutuskaavake mukanaan.

Jälkeenpäin Seija mietti, miksi piti lähteä liikkeelle juuri silloin, kun ilma oli niin huono. Nyt hän jättäisi lähtemättä vastaavanlaisessa tilanteessa. Lisäksi hänen ajatuksensa olivat jo tulevassa työpaikkakäynnissä eikä hän kiinnittänyt huomiota omaan liikkumiseensa. Seijan kalenteri oli myös ehkä liian täynnä. Mahdollisesti väsymyksen vaikutti, sillä Seija ei ollut lomailut pitkään aikaan. Tapahtuman olisi voinut ehkä välttää sillä, että olisi malttanut odottaa sen aikaa, että katu olisi ehditty hiekoittaa. Normaalisti katu hoidetaan jo aiemmin eikä se ole yleensä ollut näin liukas. Seija ei ole kokenut tarpeelliseksi käyttää liukuesteitähän kengissä töihin tullessa, koska on mielestään pysynyt aina hyvin pystyssä. Nykyään hän kuitenkin käyttää liukuesteitähän huonolla säällä.

Seijan kaatumisen johdosta alkoivat selvitä myös taloyhtiön pihan huoltoon liittyvät kysymykset. Liukastumisen aikaan katua oli pidetty pihakatu-
na, joka tarkoitti sitä, että siinä oli kävelty vähän miten sattuu. Seijan palatua töihin selvisi, että kukaan ei ollut ottanut yhteyttä mihinkään eikä selvittänyt näitä asioita, vaikka Seijan kuuleman mukaan liukastumispäivänä oli kahdeksan muutakin ihmistä jäänyt sairauslomalle kaatumisen takia. Huoltomiehelle oli soitettu, mutta hän oli sanonut, että ”katu on aurattu näin ja näin”. Kun Seija palasi takaisin töihin, hän otti yhteyttä isännöitsijään, joka ei tiennyt tapahtuneesta mitään. Kun isännöitsijä alkoi selvittää asiaa, kävi ilmi, että katua oli puhdistettu yli kymmenen vuotta väärin. Kiinteistönhuolto oli hoitanut katua koko leveydeltä, vaikka sille kuuluu vain (reuna-alueiden) kävelyosuuksien kunnossapito ja kaupungille vastaavasti tien muu hoito. Jos tietä olisi hoidettu sopimusten mukaisesti, olisi monilta kaatumisilta sinä päivänä voitu välttyä.

Kun mä sanoin, että kai te nyt jonnekin otitte yhteyttä, niin selvisi, että ei ne ole ottanut yhteyttä kuin huoltomieheen. Sanoin, että entäs isännöitsijä. Häneen ei kukaan ollut yhteydessä. Laitoin itse viestiä isännöitsijälle. Hän ei tiennyt mitään, koska hän oli suhteellisen uusi isännöitsijä. Sitten alkoi selvittää se koko asia. Hän sanoi, että ”herranjestas, täällä on 12 vuotta hinkattu sitä koko tietä, vaikka se on tie eikä mikään pihakatu”.

Seija oli kovin pettynyt, ettei asioita oltu hoidettu hänen poissaolonsa aikana. Taloyhtiö ei ollut tietoinen omista töistään eikä kukaan tiennyt kenel-

le asian selvitys kuuluu. Kun talossa on paljon esimiehiä, ei aina ole selkeää, kuka kantaa viime kädessä vastuun ja ryhtyy toimimaan. Töihin palatuaan Seija oli ollut tyytyväinen siitä, että esimies oli rauhoitellut häntä töiden suhteen. Asian selviäminen ja muille siitä informointi työyhteisössä tapahtuivat Seijan aloitteesta. Muita ihmisiä asia ei tuntunut innostavan, mutta Seija halusi selvittää sen huolella.

Seija ihmetteli myös sitä, että vaikka useita ihmisiä oli kyseisenä päivänä liukastunut, ei hänen tietojensa mukaan muita työtaturmailmoituksia ollut täytetty. Kuitenkin ihmisten pitäisi olla tietoisia asiaan liittyvästä ohjeistuksesta. Lisäksi Seija peräänkuuluttaa sitä, että jos ilmoituksia täytettäisiin, olisi asioihin helpompi reagoida. Esimiesten olisi myös hyvä patistella alaisiaan aktiivisuuteen lomakkeiden täytön suhteen.

Muistikuva petti

Tommi ja Esa työskentelevät samassa työryhmässä Vuosaaren voimalaitoksella kone- ja turbiiniyksikössä. Molemmat miehet ovat tehneet samankaltaisia töitä useiden vuosien ajan, mutta Esa on ollut voimalaitoksella jo yli 40 vuotta. Miehet olivat siirtämässä kevyttä henkilönostinta Vuosaari B:n kattilalahallista kaasuturbiinihalliin, kun he totesivat, että nosturi ei mahdu korkeutensa puolesta menemään oviaukosta. Tommin ja Esan oli tarkoitus nostaa henkilönostimen avulla kiinnikkeitä korkealle tulevaa sähkökaappia varten. Toimintasuunnitelmana oli kallistaa nostinta niin, että sen pystyisi kuljettamaan kaasuturbiinihalliin.

Olen saanut joskus vuosia sitten opastuksen nostimen käyttöön, kun se tuli meille. Minulla oli mielikuva, että henkilönostimen alla olevan aisan saa vedettyä ulospäin ja sen avulla nostimen pystyisi kippaamaan takapyörien varaan. Tällä tavalla laite pysyy tasapainossa. Minä vanhempana asiantuntijana annoin neuvoja, koska Tommi ei ollut nähnyt aiemmin kippaamista. Tommi tietysti uskoj sen, mitä minä sanoin. Meidän oli tarkoitus kääntää nostin pyörien varaan, että se saataisiin matalammaksi. Minä olin vetämässä aisaa ulos ja pyysin Tommia ottamaan vastaan toisesta päästä. Olin kippaamassa laitetta, ja se oli noin metrin irti maasta, kun se yhtäkkiä kaatuikin hallitsemattomasti.

Miehet tajusivat, että kippaaminen ei toimikaan suunnitellusti, joten nostimen kallistaminen oli pysäytettävä ja nostin oli ”laskettava irti”. Tommilta oli nopeat refleksit, sillä hän ehti väistää taaksepäin henkilönostimen alta. Oli suuri vaara, että nostin olisi osunut Tommia rintaan tai polviin. Pa-

himmassa tapauksessa Tommi olisi voinut jopa jäädä laitteen alle. Henkilönostin on kahden metrin korkuinen ja painaa noin 300 kiloa, mutta nostimen tasapainotus on tehty niin, että sen pystyy kippaamaan yksin esimerkiksi auton lavalle.

Esa on kuljettanut ja siirtänyt henkilönostinta monta kertaa, mutta hän ei ole joutunut kallistamaan laitetta aiemmin matalampaan asentoon. Yksi syy läheltä piti -tilanteeseen olikin se, että Esalla oli vahva muistikuva siitä, että laitteen saa kipata. Hän oli kuitenkin unohtanut, että kippaaminen oli aiemmin suoritettu lavalle eikä pyörien varaan. Muita syitä tapahtuneeseen olivat inhimillinen erehdys, ajattelemattomuus ja omien kykyjen yliarviointi.

Tommi ja Esa olivat keskustelleet myös toisenlaisesta siirtomahdollisuudesta. Tommi oli ehdottanut, että nostin kuljetettaisiin trukin avulla ulkokautta toiseen halliin. Sillä hetkellä valittu vaihtoehto tuntui kuitenkin paremmalta. Tilanteen jälkeen nostin jäi kaatuneeseen asentoon kattilalahalin lattialle. Sähkökaappien kiinnitys hoidettiin vasta myöhemmin, kun nostin oli saatu siirrettyä turbiinihallin puolelle ja huollettua uudelleen toimintakuntoon.

Tapahtuneen jälkeen molemmilla kavereilla oli mielessä se, että tilanteessa oli ollut mahdollisuus sattua vakava työtapaturma. Tämän vuoksi Tommi ja Esa päättivät epäröimättä täyttää Helsingin Energiassa läheltä piti -lomakkeen, jotta vastaavanlaisilta tilanteilta vältytään jatkossa. Esa täytti kaavakkeen heti tapauksen jälkeen ja lähetti sen esimiehelleen. Helsingin Energiassa läheltä piti -tapausten ilmoitusprosessi etenee niin, että kun työntekijä huomaa työpaikalla vaaranpaikan tai sattuu läheltä piti -tilanne, asiasta tehdään ilmoitus ja se toimitetaan omalle esimiehelle. Kun esimies on saanut lomakkeen itselleen, lomake lähtee työsuojeluilhmisille. He pohtivat jatkotoimenpiteitä ja antavat ohjeistusta sekä aikataulun, miten asia tulisi saattaa kuntoon.

Me käsiteltiin se meidän oman porukan kanssa kuukausittaisessa työturvallisuusvartissa, missä käydään läpi edellisten kuukausien sattuneita läheltä piti- ja työtapaturmatilanteita. Me yritetään yhdessä mieltä, miten tämmösiä tilanteita voisi ehkäistä. Ne on kyllä ihan hyödyllisiä keskusteluja suurimaksi osaksi. Vartissa sitä käsiteltiin ja sitten sain mestarilta ”käskyn”, että minun pitää lukea laitevalmistajan antamat ohjeet hyvin tarkkaan ja joudun pitämään niistä muille jonkinlaisen koulutuksen.

Itse nostotilanteessa Esa ja Tommi eivät lukeneet nostimen käyttöohjeita, sillä laitteen käyttö tuntui selvältä. Miehet pohtivat jälkepäin, että käyttöohjeita tulisi lukea useammin ja aina pitäisi ajatella ennen kuin alkaa tehdä mitään. Lisäksi eri laitteista voisi järjestää käyttökoulutusta esimerkiksi kahden vuoden välein, sillä työntekijät eivät käytä kaikkia talon laitteita päivittäin. Työpaikalla on tiukat turvallisuusmääräykset, mikä johtuu osittain siitä, että töitä tehdään suhteellisen vaarallisissa olosuhteissa. Kaikilla työntekijöillä tulee olla voimassaoleva työturvallisuuskortti ja suojavälineitä on käytettävä. Taloon tulevilta keikkatyöläisiltä vaaditaan, että he ovat käyneet turvallisuuskurssin ja myös vierailijoiden täytyy käyttää suojavälineitä. Eriytyisen paljon turvallisuutta painotetaan vuosihuoltojen aikaan, koska silloin työskentelyolosuhteet ovat erityisen riskialttiit.

Helsingin Energiassa johto on sitoutunut esimerkillisesti työturvallisuusasioihin. Myös työntekijät kokevat hyvänä sen, että näistä asioista pidetään huolta. Asioille tehdään oikeasti jotain eivätkä ne jää vain ”sanahelinäksi”, ja myös läheltä piti -tilanteita käsitellään yhteisesti. Monessa työyhteisössä vaarallisten paikkojen tunnistamiseen ja läheltä piti -tilanteiden kartoittamiseen ei ole kiinnitetty huomiota, vaikka juuri sellaisen käsittelyn avulla pystyttäisiin vähentämään työtapaturmien määrää.

Paariturma

Palomiehenä työskentelevä Heikki on tehnyt töitä pelastuslaitoksella jo yli 20 vuotta. Heikin työvuoro kestää 24 tuntia, josta puolet tehdään pelastuspuolella ja puolet lääkintäyksikön sairaankuljetuksessa. Oli iltapäivä ja Heikillä oli meneillään ambulanssivuoro, kun hän sai työkaverinsa kanssa hälytyksen lähteä hakemaan loukkaantunutta potilasta.

Kadulla makaava miespotilas ei pystynyt itse liikkumaan, joten Heikki ja hänen työkaverinsa nostivat noin satakiloisen miehen paareille. Paarit olivat maassa ilman pyöriä, koska niiden nostaminen on helpompaa, kun se tapahtuu ”matalalta matalalle”. Ambulanssi oli myös lähellä tapahtumapaikkaa, joten kuljetusmatka ei ollut pitkä. Työpari lähti siirtämään potilasta ambulanssiin.

Otin paarien jalkopäästä kiinni ja työkaveri otti toisesta päädyistä. Hän ei ottanut paarien kahvoista kiinni, koska ne olisi pitänyt vetää esiin (kahvat saa työnnettyä sekä sisään että vedettyä ulos), vaan hän otti kiinni ”kaaresta”, josta me kannetaan esimerkiksi ahtaissa rappukäytävissä. Työkaveri otti siis kaaresta kiinni ja me lähdettiin kantamaan niitä paareja, ja siinä samassa hänen puolensa petti. Paarien alla oleva pumppu, joka nostaa päädyn pystyyn, repesi jotenkin sieltä alta, koska kaveri kantoi siitä kaaresta. Työkaverin pääty pääsi vähän tipahtamaan ja minun pää taas teki niin sanotun ”piiskaniskun”. Samalla tunsin itse, että jotain napsahti niskassa, koska niskani ja pään alueella alkoi tuntua vihlontaa.

Potilas ei vahingoittunut nostotilanteessa ja hänet vietiin normaaliin tapaan jatkohoitoon sairaalaan. Koska tilanne sattui niin yllättäen, Heikki ei ehti-

nyt ajatella mitään erityistä. Lähinnä miehet ihmettelivät, miten näin pääsi käymään. Matkalla sairaalaan Heikki tunsi, että kipu ja jomotus niskassa vain yltyivät, mutta työpari hoiti tehtävän loppuun. Miesten palattua paloasemalle Heikin niskakipu voimistui niin kovaksi ja siirtyi niskasta koko selkään, että hän joutui lähtemään pois töistä ja menemään lääkäriin.

Ennen lääkäriasemalle lähtöä Heikki täytti esimiehensä kanssa tapaturma- ja vakuutuskaavakkeet ja esimies järjesti Heikin tilalle uuden työntekijän. Lääkärin vastaanotolla selvisi, että Heikin selkä oli mennyt jumiin ja hän joutui jäämään muutaman viikon sairauslomalle. Heikille ei ollut aikaisemmin sattunut vastaavanlaista tapaturmaa, vaikka kannettavana on ollut monia melko painaviakin potilaita.

Miehet miettivät heti tapahtuman jälkeen, miksi paarien pumppu repeksi, kun työkaveri kantoi paareja kaaresta kiinni pitäen. Kaaresta oli kannettu potilaita aikaisemminkin, koska ahtaissa paikoissa ulosvedetyt kahvat vievää tilaa ja niistä on vaikea pitää kiinni. Kun paareihin liittyvää koulutuspakettia tutkittiin jälkempäin, selvisi, että kaaresta saa ainoastaan siirtää paareja, ei kantaa potilaita. Palomies-sairaankuljettajille on pidetty paarien käytöstä koulutusta, mutta kaareen liittyvä kantamisasia ei ole tullut ilmi.

Työkaveri enkä minä tiennyt asiasta. Muistan sen, että olen kantanut potilasta siitä kaaresta kiinni pitäen monta kertaa. Siinä vaiheessa, kun meitä on koulutettu näistä paareista, niin missään vaiheessa ei ole tullut tämä asia esille. Kun kyselin asiasta muilta työkavereilta, eivät hekään tienneet tästä asiasta mitään.

Tietämättömyys olikin suurin syy tapahtuneeseen. Lisäksi kannettava henkilö oli melko painava. Heikin mukaan parit on kuitenkin mitoitettu niin, että ne kestävät noin 120 kiloa painavan ihmisen. Jos on tiedossa, että potilas on tätä painavampi, kohteeseen otetaan yleensä mukaan apuvoimia.

Pelastuslaitoksella koulutetaan ihmisiä jatkuvasti toimimaan erilaisissa tilanteissa. Sairaankuljetuspuolella pidetään kaksi kertaa viikossa niin sanottu teoriatunti ja joskus siihen liittyy myös käytännön harjoituksia. Heikin tapauksen jälkeen parien kantamista ja siihen liittyviä asioita on käyty läpi koulutuksen yhteydessä. Palopuolella koulutukset painottuvat lähinnä käytännön harjoituksiin. Harjoitusten teemat on määritelty ”ylhäältä käsin” ja joka vuorossa läpikäydään aina jonkinlaiset harjoitukset. Lisäksi autot ja tarvikkeet tarkistetaan vuoron alkaessa säännönmukaisesti. Koska palomiesten työvuorot ovat epäsäännöllisiä, jää työntekijöiltä usein koulutuksia väliin. Työvälineisiin liittyvä koulutus onkin erittäin tärkeää, koska silloin saattaa tulla esiin uusia, ehkä yllättäviäkin asioita, joista voi sitten välittömästi kysyä kouluttajalta.

Heikki kokee, että pelastuslaitoksella työturvallisuudesta huolehditaan hyvin. Koska työ saattaa olla joskus psyykkisesti raskasta, muutama henkilö työpaikalla on käynyt defusing-koulutuksen. Koulutuksen käyneiltä henkilöiltä saa apua rankan työtilanteen psyykkisen kuormituksen purkamisessa. Itse työssä tapaturmia sattuu Heikin mukaan melko harvoin, koska koulutukset, käytännön harjoitukset ja työskentelyvälineiden läpikäyminen kuuluvat jokaiseen työviikkoon. Palomiehille sattuu eniten työtapaturmia työaikaan kuuluvien liikuntatuntien puitteissa.

Palovamma ”uunivuorossa”

Kirsti työskentelee ala-asteella ruokapalvelutyöntekijänä ja tekee osa-aikaisena kuuden tunnin työpäivää. Kirsti on ollut tämän hetkessä koulussa töissä suunnilleen viisi vuotta, mutta alan työkokemusta hänellä on yli kahdenkymmenen vuoden ajalta. Koulun keittiössä työskennellään kolmessa eri työpisteessä ja tehtävät kiertävät vuoroittain. Tapahtumahetkellä Kirsti oli ”uunivuorossa”.

Mulla oli uunivuoro. Siinä vuorossa keitetään perunat ja riisit tai mitä nyt tarjotaankaan ja sitten ne jaetaan kouluun ja päiväkotiin. Keittäminen tapahtuu painekeittokaapin avulla. Kaapissa oli sillä hetkellä makaronia ja olin ottamassa sitä pois. Painekeittokaapissa on mittari, merkkivalo ja se pitää ääntä ja antaa merkin, kun paine laskee. Laite ilmoittaa, kun se on keittänyt määrätyn ajan. Kaapin luukun saa avata vasta, kun mittari näyttää nollassa ja valo alkaa vilkuttaa. Koska mun kuulo on huonontunut, en oikein kuule sitä ääntä, kun se paine laskee. Mä en kattonut sitä merkkivaloa ja mitaria tarpeeksi huolella, vaan tempasin luukun auki liian aikasin.

Ohjelma oli juuri siinä vaiheessa, että se salli aukaista kaapin luukun. Painekeittokaapissa on mekanismi, joka lukitsee uunin luukun niin, että jos kaapissa on täysi paine, niin sitä ei saa avattua. Tapahtumahetkellä paine oli ehtinyt laskea siihen pisteeseen, jolloin oven pystyy aukaisemaan. Kirsti ajatteli, että kaikki paineet ovat jo poissa ja hän avasi luukun.

Meillä on painekaapit tossa keskellä, ja sen kaapin ovi avautuu oikealle. Pääsin hyppäämään sivuun, mutta mulla jäi käsi siihen eteen, kun sitä höyryä

tuli ulos sieltä uunin luukusta. Kun mä aukasin sen oven, niin mä olin ihan suoraan siinä edessä. Jotenkin osasin kuitenkin kääntyä, eikä minulta palanut kuin tämä yksi käsi. Kun se kaappi keittää, niin siellä sisällä on yhden baarin paine. Painehan laskeutuu pois, kun se käy sen ohjelman läpi, mutta tässä vaiheessa siellä oli vielä sitä kuumaa höyryä sisällä.

Kirstin työkaveri huomasi heti mitä tapahtui ja hän huusi Kirstille: ”käsi heti kylmän veden alle”. Kollega oli tajunnut Kirstin ilmeestä, että nyt oli sattunut pahasti. Hän ohjasi Kirstin vesihanan viereen ja lähti soittamaan saman tien ambulanssia paikalle. Kirsti oli itse shokissa eikä ottanut tilannetta niin vakavasti. Kirsti olikin sanonut työkaverille, että ”mä oon vähän aikaa tässä kraanan alla ja lähden sitten töihin”. Ensiapukurssin käynyt kollega huomasi välittömästi palovamman vakavuuden eikä epäröinyt hetkeäkään hätäkeskukseen soittamista. Kirsti piti kättään kylmän vesihanan alla siihen asti, kun ambulanssi tuli paikalle. Poliisit ja laitehuoltajat tulivat myöhemmin tekemään koululle tutkimuksia ja ottamaan kuvia. Kuuma höyry oli teh-

nyt käsivarteen kyynärpään alueelle toiseen asteen palovamman ja Kirsti oli kuukauden verran sairauslomalla.

Tehtyjen selvitysten mukaan laite oli ollut toimintakunnossa tapah-
tumahetkellä. Kirsti piti sattunutta työtapaturmaa omana virheenään. Ta-
paturma aiheutui siitä, että Kirsti oli katsonut mittareita huolimattomas-
ti, mutta osasyynä oli se, että kuulon aleneman vuoksi Kirsti ei kuule pai-
neääntä kunnolla kovassa taustahälinässä. Lisäksi Kirsti oli ollut luukun au-
kaisuhetkellä suoraan oven edessä. Ovi olisi turvallisempi avata niin, että it-
se seisoi sivussa, jotta kuumat höyryt eivät nousisi luukku avattaessa koh-
ti vartaloa ja kasvoja.

Tässä samassa keittiössä on sattunut lähiaikoina muutamia muitakin
työtapaturmia. Kuuma kiisselikulho oli ollut kärryssä kärryn pyörän irro-
tessa, jonka seurauksena työntekijä oli polttanut kätensä. Toisella kerralla
vispipuurokulho oli lentänyt maahan, mutta tilanteesta oli onneksi selvit-
ty säikähdyksellä. Keittiössä työskennellessä pitää olla koko ajan tarkkana ja
työt on tehtävä huolellisesti. Laitteet ovat turvallisia, kunhan ohjeista pide-
tään kiinni eikä hosuta. Kirsti ei kuitenkaan koe, että koneiden käyttöohjei-
ta ja toimintaa pitäisi käydä aika ajoin läpi yhdessä, koska lähes jokaista lai-
tetta käytetään päivittäin. Koneiden ja laitteiden uusiminenkaan ei takaa et-
tei mitään tapahdu, koska uudetkin vastaavanlaiset laitteet toimivat samal-
la tavalla. Työpaikalla työntekijöille ei ole järjestetty varsinaista työturvalli-
suuskoulutusta. Työturvallisuusasiat tulevat esille perehdytyksessä, laiteo-
pastuksissa ja hyvän työergonomian huomioimisessa.

Koska Kirstin kuulo on heikentynyt, hänelle on jo aiemmin hankittu
työterveyshuollon toiveesta kuulosuojaimet esimerkiksi tiskiä varten. Sat-
tuneen tapauksen johdosta keittiön väen esimies valmisti Kirstille räätä-
löidyn toimenkuvan, jotta Kirsti saadaan pidettyä töissä. Koska normaalis-
ti kaikki työt kuuluvat tasapuolisesti koko keittiön porukalle, työyhteisös-
sä käytiin yhdessä läpi, että työyhteisön uusi työnjako ja Kirstin toimenkuva
sopivat myös muille työntekijöille. Muutoksen jälkeen Kirsti ei enää valmis-
ta kuumia tuotteita ja käytä uuneja, vaan tekee muun muassa kylmiä ruokia
päiväkodille ja hoitaa ruokasalia. Töiden uudelleenjärjestely onnistui mut-
kattomasti ja Kirsti on ollut tyytyväinen tilanteeseen.

Sählyturma pelastuslaitoksella

Jukka työskentelee pelastusasemalla palomies-sairaankuljettajana. Jokaisessa työvuorossa Jukka työskentelee kummassakin tehtävässä 12 tuntia kerrallaan. Koska työ on fyysistä ja edellyttää hyvää kuntoa, työaikaan kuuluu päivittäin liikuntatunti. Liikuntatunneilla pelataan useimmiten työporukalla sählyä, mutta työntekijöiden käytössä on myös pelastusaseman kuntosali ja uima-allas. Useimmiten sählypeli kestää noin puoli-toista tuntia, jonka jälkeen monet menevät vielä kuntosalille treenaamaan. Yleensä liikunta pelastusasemalla ajoittuu iltapäivään, mutta aika saattaa vaihdella hieman päivän ja tilanteen mukaan. Silloin tällöin liikuntatunnit keskeytyvät, kun tulee hälytys johonkin pelastustehtävään. Palomiehet ovat tunnettuja siitä, että heille sattuu eniten työtapaturmia liikuntatuntien aikana. Jukan työtapaturma sattui iltapäivällä, kun osa vuorossa olevasta porukasta oli liikuntasalissa viettämässä liikuntatuntia. Oli meneillään sählyottele, jota pelattiin nuoret vastaan vanhat -joukkuejaolla.

Me pelattiin sählyä ja minä menin maalin eteen alimmaksi mieheksi. Oltiin puolessa välissä peliä, kun kaveri sitten vetäsi pallon kolmesta metristä, eli niin paljon kuin sählymailasta lähtee. Se pallo nousi ylöspäin ja tuli suoraan mun silmään. Siinä sitten vähän aikaa ihmeteltiin. Mä olin vielä ensin, että ei tässä mitään, jatketaan vaan peliä ja työpäivää. Sitten tajusin, että ei tässä nyt pysty ”keikalle” lähtemään. Yksi lääkärikin näytteli sormiaan ja kysyi, että ”montako sormeaa näkyy?”. Sanoin vaan, että mä en näe kyllä tällä silmällä mitään. Hän sanoi, että minun täytyy lähteä silmäkontrolliin.

Pallon osuminen silmään teki kipeää, mutta sen lisäksi Jukka myös pelästyi, koska näkö ei tuntunut palaavan heti takaisin. Tapaturman sattuessa muut pelaajat kyselivät Jukalta ”onko kaikki ok”, mutta hetken päästä muu porukka jo jatkoi peliä. Jukka ei halunnut olla jarruna joukkueen pelille, vaan kannusti miehiä jatkamaan loppuun asti. Silmävamma oli niin paha, että Jukka joutui jäämään noin kuukauden sairauslomalle ja olemaan pari viikkoa lähes täydessä levossa, jotta silmän paineet eivät nousisi liian korkeiksi.

Jukka on aktiivinen sählymies, sillä hän pelaa sählyä sekä töissä että vapaa-aikana. Lisäksi hän valmentaa junioreita. Jukan mielestä hänen pitkällä pelikokemuksellaan ei ollut vaikutusta tapahtuneeseen. Mukana oli myös huonoa tuuria, koska suojaruustus eli suojalaseit puuttuivat. Suojalaseja käyttämällä silmävammalta olisi välttytty. Tapaturmahetkellä noin 10–20 prosenttia joukkueen miehistä käytti suojalaseja. Tällä hetkellä vastaava luku on 80–90 prosenttia. Syynä tähän on johdolta tullut suositus lasien käytöstä ja työpaikan maksamat henkilökohtaiset suojalaseit kaikille. Liikunta-

hallista löytyi aikaisemminkin suojalaseja pelaajille, mutta henkilökohtaisten lasien ansiosta suojalasiensa käyttö peleissä on lisääntynyt erittäin paljon. Sattuneet silmävammatapaturmat ovat vaikuttaneet siihen, että pelaajat ovat ymmärtäneet lasien käytön merkityksen.

Tuli sellanen suositus, että laseja pitäisi käyttää. Eihän se ole ihan niin auktoriteettinen käsky, kuin se, että tulipalopaikalla täytyy käyttää kypärää. Se on ehkä vähän semmonen, että jokainen riskeeraa sitten omat silmänsä. En tiedä, miten asiaan suhtaudutaan vakuutusyhtiössä, jos ei ole käyttänyt suojalaseja, vaikka niitä on tarjolla. Nyt me kaikki ollaan saatu henkilökohtaiset lasit työpaikan puolesta. Aluksi niitä oli noin kymmenet yhteiset, mutta osa oli rikki ja osa ties missä, mutta tämän mun jutun jälkeen kaikki sai kuitata asemalta omat lasit ja vielä valita kolmesta vaihtoehdosta itselleen parhaiten sopivat.

Suojalasiensa hankkiminen on ollut hieno teko pelastuslaitoksen johdolta. Aivan kaikki eivät edelleenkään käytä laseja, mutta suosituksen jälkeen silmävammat on saatu merkittävästi vähenemään. Jukka korosti, että suojalasiensa käyttöönotto oli pitkä prosessi. Nyt kun lasien käyttö on yleistynyt muutenkin sählypiireissä, asiaa on helpompi myydä myös palomiesjärjille. Vaikka suojalasiensa avulla silmävammat on saatu vähenemään, niin polvi- ja nilkkavammoja sattuu peleissä edelleen melko usein. Jukka kertoi, että niin sanottu palokuntasähly poikkeaa tavallisesta sählystä sääntöjen vähyydellään. Pelissä saa muun muassa lyödä mailalla, taklata ja myös kahinat ja painit kuuluvat otteluihin. Yleensä ensimmäiset viisi minuuttia pelillaan rauhallisesti, mutta sen jälkeen peli onkin aika hurjaa. Usein peleissä sattuu ja tapahtuu kaikenlaista, Jukan mukaan palomies-sählystä ja hurjasta pelityylistä ei kuitenkaan haluta luopua. Urheilussa ja peleissä puretaan höyryjä ja paineita, ja mukana on miehisyyttä sekä kilpailuviettä. Jukka kokee, että ottelut hitsaavat porukkaa yhteen ja auttavat heitä toimimaan yhdessä vaarallisissa tilanteissa, vaikka riskejä palopaikalla ei otetakaan. Pelien jälkeen miehillä riittää aina keskusteltavaa ja asioita saatetaan puida vielä seuraavanakin päivänä. Pelastuslaitoksella koetaan, että työturvallisuudesta huolehditaan entistä enemmän muun muassa erilaisten toimintamallien sekä turvallisten autojen ja välineiden avulla.

Selkä petti nostotilanteessa

Anne työskentelee kodinhoitajana vanhusten palvelutalossa. Hän on tehnyt kodinhoitajan töitä noin 20 vuotta. Palvelutalossa asuu 160 asukasta eri osastoilla. Yksinäiset henkilöt asuvat yksioissa ja pariskunnat kaksioissa. Talon vanhukset asuvat kuin omassa kodissaan, sillä jokaisella asukkaalla on mukanaan omat tavarat verhoista roskapusseihin. Palvelutalossa on noin 40–50 työntekijää ja työtä tehdään kolmessa vuorossa. Yöaikaan paikalla on kaksi yökköä.

Suurin osa talon asukkaista täytyy nostaa ylös sängystä useita kertoja päivässä. Annella oli parhaillaan aamutoimet menossa erään asukkaan huoneessa. Naispuolisella asukkaalla, Vapulla, on toispuoleinen halvaus ja nostotilanteet ovat usein vaikeita, sillä hän ei ole yhteistyöhaluinen. Hän ei myöskään ole kiinnostunut omasta kuntoutuksestaan ja siksi hän käyttäytyy usein ikään kuin olisi halvaantunut kaulasta alaspäin. Tapahtumahetkellä Anne oli nostamassa Vappua vuoteesta pyörätuoliin.

Olin nostamassa Vappua ja hän toimi siinä niin, kuten hänellä on tapana usein tehdä, että hän meni aivan veltoksi. Ensiksi hän piti apukahvasta kiinni, joka on hänen vuoteensa vieressä, mutta sitten hän päästi itsensä aivan veteläksi. Siinä tilanteessa en ollut vielä saanut nostettua Vappua pyörätuoliin, kun tunsin, että minun selkäni vihlaisi. Olin kumarassa, eikä minun asentoni ergonomia ollut ihan kohdallaan, kun nostin hänet vuoteelle istumaan, josta hänet piti saada siirrettyä pyörätuoliin.

Aikaisemmin Vappu käytti jonkin verran tervettä jalkaansa apuna, mutta koska hän ei halua nykyisin tehdä itse mitään, niin hän päästää usein tämän-

kin jalan täysin veteläksi. Hän on osittain nostotilanteessa mukana, mutta sitten hän retkahtaa löysäksi ja nauraa päälle. Vaikka Vappu ei paina kuin noin 60 kiloa, niin velttona hän tuntuu painavan selvästi enemmän. Osaston muillakin hoitajilla on ollut ongelmia häntä nostaessa ja monilla muillakin selkä on kipeytynyt.

Nostotilanteessa minun selkäni tai oikeastaan otteeni nytkähti ja aloin tuntea kipua vasemmalla puolella selkää. Selkää vihloi ja se oli aika kipeä. Tuntui, että jotain meni hullusti. Tein sen työpäivän kuitenkin loppuun ja otin tapaturma- ja vakuutuskaavakkeet valmiiksi mukaan lääkärille menon varalta. Seuraavana aamuna en päässyt enää sängystä ylös ja vasen jalkani oli tunnoton eikä oikein ottanut päälle. Herätessäni ajattelin, että olen kohta samassa kunnossa kuin nämä potilaat töissä. Mulla oli pelko siitä, että mitä jos en pa-

ranekaan, että minulle jää ikuinen selkävaiva. Siinä tilanteessa mietin, että en enää ikinä tee tuota samaa virhettä uudelleen.

Anne soitti aamulla esimiehelleen, joka kehotti ottamaan yhteyttä työterveyshuoltoon. Koska Anne ei saanut sinne aikaa heti, hän meni omalle terveysasemalleen. Lääkäriässä selvisi, että Annen välilevy oli ehkä pullistunut ja jotain oli mennyt pois paikoiltaan, koska selkä oli turvoksissa. Anne jäi selkäkipujensa takia parin viikon sairauslomalle. Levon aikana selkä kuntoutui, eikä vaiva ole onneksi uusinut.

Nostotilanteet ovat jokapäiväistä työtä hoitajille. Annelle ei ole aiemmin sattunut vastaavanlaista tilannetta, mutta muuten asukkaiden nostojen aiheuttamat selän kipeytymiset ja venähdykset ovat hoitajilla yleisiä. Kiertoliikkeitä ja äkinäisiä nostoja tulisi välttää. Työtapaturma johtui Annen mielestä virheellisestä työasennosta. Hänen mielestään nosto olisi pitänyt suunnitella paremmin ja lisäksi noston aikana joustaa jaloilla ja pitää selkä suorassa kumaran asennon sijasta. Anne osaa mielestään käyttää joustoja hyvin apuna nostoissa, mutta nyt vahinko vain pääsi tapahtumaan.

Palvelutalossa on lisätty potilasnostureiden määrää, koska siirtoja joudutaan tekemään yksittäisten asukkaiden kohdalla monta kertaa päivässä. Potilassiirtonosturi on laite, jolla avustaja voi helposti auttaa potilasta esimerkiksi wc-käynneille, potilaan seisottamisessa tai lyhyessä paikasta toiseen siirtämisessä. Myös Vappu, jonka kanssa Anne satutti selkänsä, on saanut käyttöönsä nosturin. Lisäksi hänelle on hankittu sairaalasänky, joka helpottaa nostamista, sillä sängyn korkeutta ja asentoa voi säädellä. Kaikilla asukkailla ei kuitenkaan ole sairaalasänkyä käytössään, koska henkilön pitää olla riittävän huonossa kunnossa saadakseen kaupungin kustantaman sängyn. Osaston esimies kannustaa työntekijöitä käyttämään erilaisia apuvälineitä, koska ne edistävät hyvää työergonomiaa ja lisäävät hoitajien turvallisuutta työskentelyn eri vaiheissa. Jos asukkaalle on hankittu nosturi, kaikkien hoitajien pitää sitä myös käyttää. Palvelutalon ongelmana on, että asuntojen kylpyhuoneet ovat ahtaita, eikä niitä ole suunniteltu apuvälineitä käyttäville. Palvelutaloon on suunnitteilla remontti noin kolmen vuoden päästä. Varsinkin henkilökunta odottaa sen alkavan mahdollisimman pian, jotta työturvallisuus ja työskentelyolosuhteet paranisivat.

Kylpyhuoneessa meillä on hankalaa, koska tällä hetkellä on paljon asuntoja, joissa vessanpönttö on melkein seinässä kiinni. Sinne pääsee vain toiselle puolelle yksi hoitaja. Kaksi hoitajaa ei siis pääse auttamaan asukasta yhtä aikaa ja ainoastaan pienimmillä nostureilla mahtuu vessaan. Meillä on suihkutuoleja, mutta niille ei ole tilaa, koska kylpyhuoneet ovat niin kapeita. Lisäksi suihkuun ja vessanpöntölle mentäessä joutuu nostamaan jo itsessään painavaa nostolaitetta niin, että potilas on kyydissä, koska pesutilojen lattiassa on ritilä, jonka yli pitää päästä.

Annen mukaan tapaturmat sattuvat usein vessaan tai pesutiloihin mentäessä, ei niinkään asukasta sängyltä nostettaessa. Sängyn viereen mahtuu kaksi hoitajaa ja palvelutalossa on lisätty kahden hoitajan käyttöä useissa tilanteissa. Anne painottaa, että siirtotilanteisiin saa aina apua, jos itsellä on epävarma olo. Vaikka Annella sattuneesta tapaturmasta on kulunut jo aikaa, työyhteisössä jutellaan aiheesta usein. Ergonomia-asiat kuuluvat hoitajien työhön päivittäin. Pehdytyksessä ja koulutuksissa ergonomia onkin usein vahvasti esillä. Ergonomian lisäksi työturvallisuusasioita käydään läpi kaksi kertaa vuodessa pidettävässä ”turvallisuuskävelyssä”, jossa tarkastellaan palvelutalon ja hälytyslaitteiden toimintaa mahdollisen onnettomuuden varalle.

Sylipainia osaston käytävällä

Laura työskentelee psykiatrian sairaanhoitajana eräessä sairaalassa ja tekee kolmivuorotyötä. Hänellä on takanaan usean vuoden työkokemus kyseisistä tehtävistä. Laura oli töissä yövuorossa, joka oli hänen kolmesta perättäisestä yövuorostaan viimeinen. Yövuoron jälkeen hänellä olisi edessä neljä päivää vapaata ja yksi nukkumispäivä.

Samassa yövuorossa potilaista ja osaston turvallisuudesta oli pitämässä huolta myös toinen yökkö, joka oli tässä työpaikassa sijaisena ensimmäistä kertaa, joten osasto, potilaat sekä työpari olivat hänelle uusia. Oli aamu-yö, lääkkeet oli jaettu alkuillasta, potilaat olivat huoneissaan nukkumassa ja yököet odottelivat jo muutaman tunnin päästä tapahtuvaa vuoronvaihtoa. Osastolla oli hoidossa rauhaton potilas, jota Laura oli yrittänyt rauhoitella ja saada uskomaan ohjeita. Lauran olisi keksittävä uudet konstit, jotta kaikille osaston potilaille voitaisiin taata yörauha.

Meillä oli sillä hetkellä rauhaton miespotilas. Hän oli kovin häiritsevä ja mesosi pitkin osastoa. Hänen sairauteensa kuuluu jatkuva veden juominen ja hän pyyteli koko ajan lisää vettä, jota me ei hänelle annettu. Kun monta tuntia kuuntelee aivan tolkutonta juttua eikä mikään auta, niin sitä turhautuu. Sitten minä päätin, että nyt tämä herra lähtee tuonne meidän yksityishuoneeseen eli eristykseen. Itse asiassa Pekka ei laittanut siinä kohtaa vastaan-kaan. Mutta kun lähdettiin menemään kahdestaan käsikynkkää sinne eristystä kohti, niin ihan yhtäkkiä hän teki äkkipysähdyksen, jonka seurauksena me kaaduttiin molemmat. Me kaaduttiin niin, että minä muksahdin vielä Pekan päälle.

Laura oli miettinyt eri vaihtoehtoja tilanteen ratkaisemiseksi ja hän ajatteli, että Pekka saadaan rauhoittumaan ilman erityistoimenpiteitä.

Minä jotenkin aliarvioin sen tilanteen. Minä ajattelin pitkään töissä olleena, että minulla on Pekkaan auktoriteettia, että kyllä se vanhempaa rouvaa uskoo, mutta ei uskonut.

Kaatumisen jälkeen Laura ja Pekka nousivat ylös. Pekka saatiin nostettua ylös yhdessä toisen yökön kanssa. Tämän jälkeen hänet siirrettiin eristys-huoneeseen ja soitettiin päivystävä lääkäri paikalle, joka voi tehdä tarvittavat toimenpiteet potilaalle. Samaan aikaan muut potilaat heräilivät osastolla Pekan äänekyyteen ja aloittivat perinteisen ”tupakkahuonerallin”.

Potilaita alkoi heräilemään siihen hänen äänekyyteensä. Jotkut yrittivät nukkua, mutta eivät saaneet nukuttua, kun Pekka piti niin kovaa meteliä. Meillä alkoi sitten se tupakkahuoneralli ja monta potilasta lähti tupakalle. Puoli osastoa oli jo hereillä ja minusta se on kohtuutonta, että yksi saa mellastaa, eivätkä toiset saa nukuttua. Se on meillä yleisesti käytetty keino, että rauhaton potilas laitetaan eristykseen ja häntä käydään 15 minuutin välein kattomassa. Meillä on tietty sapluuna, mikä sitten täytetään ja kutsutaan lääkäri paikalle.

Koska Laura oli tilanteesta vähän kiukuissaan ja adrenaliinitaso korkealla, hän ei aluksi tajunnut, että häneen sattui. Kaatumisen yhteydessä Laura kuitenkin loukkasi oikean polvensa ja vasemman kyynärpänsä. Isoja mustelmia syntyi, mutta ne menivät aikanaan pois. Kyynärpää sen sijaan vihoittelee vieläkin ja Laura on joutunut käymään myöhemmin lääkäriillä asian tiimoilta. Kyynärpään vointia seurataan siis edelleen. Myös Pekka sai mustelmia kaatumisesta.

Pekkaankin kyllä sattui, mutta sitten hän itse asiassa vielä tänä päivänäkin saattaa leikillisesti sanoa, että painitaanko taas. Minä sanon hänelle, että nyt loppuivat nämä painit, minä en paini sun kanssa enää yhtään.

Tapahtuneen jälkeen Laura oli toiminut annettujen ohjeiden mukaan, ja täyttänyt tilanteesta vaara- ja uhkatilanelomakkeen. Lisäksi hän pohti syitä tapahtuneeseen.

Heti sinä aamuna ennen työvuoron loppua minä täytin sen vaara- ja uhkatilanelomakkeen. Ja muistaakseni kirjoitin vielä lomakkeeseen siihen kohtaan, jossa kysytään, että miten tilanteen olisi voinut välttää, että pitäisi saada isoja raavaita miehiä valvontakaveriksi. Meillä pitäisi periaatteessa olla

valvontaparit, jossa on mies ja nainen, mutta siitähän on jo vuosia sitten jouduttu luopumaan, kun ei niitä miehiä kerta kaikkiaan ole.

Laura on onnellisessa asemassa, koska hänen tavallisena työparinaan toimii Juha. Tällä kertaa työparina oli kuitenkin sijainen. Laura kertoikin haastattelussa, että jos työpari olisi ollut Pekalle ja Lauralle tuttu henkilö, tilanteelta oltaisiin voitu välttyä.

Jos minä olisin ollut oman valvontaparini Juhan kanssa, niin ei tätä olis koskaan tapahtunut. Pekka uskoo normaalistikin paremmin miehiä. Naishoitajille hän yrittää aina vähän pullikoida vastaan. Ja minä luulen, että jos minulla olisi ollut tuttu naishoitaja kaverina, niin uskon, että Pekka olisi silloin myös uskonut. Myös potilaat osaa käyttää hyväksi näitä tilanteita.

Uuden työparin lisäksi Laura ei oikein keksinyt syitä tapahtuneelle, vaan ne olisi pitänyt keksimällä keksiä. Lopuksi Laura kuitenkin totesi, että se on kyllä Pekan sairaus, joka vaikutti tilanteen syntymiseen.

Kyllä syynä on tuo sairaus. Hänestä tuli jotenkin niin maaninen, että hän oli aivan tavoittamattomissa. Hän on aivan ihana ihminen silloin, kun hän on paremmassa kunnossa. Hän ei oikeastaan menekään ihan depikseen, vaan hänestä tulee tosi kiva.

Tapahtunutta työtapaturmaa on käsitelty osastolla jälkepäin. Laura jutтели toisen yökön kanssa tilanteesta jo heti aamuyöllä ja työporukan kanssa sitä käsiteltiin loman jälkeen. Osastonhoitaja oli kysellyt tapauksesta Lauran palattua töihin ja kertonut, että tarvittavat paperit oli toimitettu eteenpäin. Myös osastonlääkärin kanssa keskusteltiin potilaaseen liittyvistä seikoista. Lauran mielestä asiasta ei tarvinnut kuitenkaan sen enempää puhua, sillä kaikki tietävät osastolla Pekan vaikean sairauden sekä sen, että aina on olemassa mahdollisuus vastaavanlaisiin tilanteisiin, koska hoidettavana on muun muassa pitkään sairastaneita skitsofreniapotilaita.

Laura kertoi haastattelussa myös, että osastolla pärjätään normaalisti hyvin eikä eristyksiä tarvitse paljon tehdä. Ennen kuin viisasten kivi Pekan tautiin löytyy, hänet voidaan laittaa pakkopäätöksen perusteella eristykseen, jos tilanne niin vaatii.

Meillä on hirvittävän vähän eristyksiä. Kyllä me yritetään niitä ennakoida ja lääkkeitä tai mikä se valikoima sitten on itse kunkin kohdalla.

Muita työyksikössä tapahtuneita työtapaturmia Laura ei muista, sillä niitä kuulemma sattuu heillä hirveän vähän. Jos jotain sattuu, niin tapaukset liittyvät yleensä liukastumiseen tai kaatumiseen.

Turvallisuuteen liittyvää koulutusta työpaikalla on jonkin verran, lähinnä palokoulutuksia tai vastaavaa. Nyt psykiatrian osaston väki odottelee kovasti jo ensi syksynä alkavaa koulutusta väkivaltaisen potilaan kohtaamisesta. Sairaalan akuuttiosastolaisille viiden päivän koulutusta on jo järjestetty ja osallistujat ovat olleet siihen todella tyytyväisiä. Koulutuksessa käydään erilaisia tilanteita läpi ja harjoitellaan otteita, jotka ovat turvallisia sekä itselle että potilaalle.

Osaston yhteistyökokouksissa kerrotaan aina mahdollisista koulutuksista, mutta Lauran mielestä näissä kokouksissa voitaisiin hyvinkin ottaa asialistalle myös tärkeät työtaturma-asiat. Erityisesti voitaisiin käsitellä sitä, mitä olisi voinut tehdä toisin, jotta tapaukselta olisi välttytty.

Takaa-ajotilanne välitunnilla

Emilia työskentelee luokanopettajana ala-asteella. Hän on tehnyt valmistumisensa jälkeen opettajan töitä noin neljä vuotta. Koulun pihalla on jaettu kolmeen osaan ja valvojina toimii samanaikaisesti viisi opettajaa. Kaikille opettajille on määrätty välituntivalvontavuoroja. Pienintä osaa pihasta valvoo yksi opettaja ja kahdella isommalla alueella on kaksi valvojaa. Vaikka pihat ovat jakautuneet niin sanotun isojen ja pienten pihaksi, oppilaat saavat liikkua koulun alueella vapaasti. Oli elokuinen perjantai koulujen alkamisen jälkeen. Emilia oli valvomassa kollegansa Johanneksen kanssa kello kahdentoista välituntia.

Me oltiin välituntivalvonnassa ja kaikki oli ihan rauhallista. Yhtäkkiä me huomattiin, että toisen pihan puolelta koulun kulman takaa tulee ensin kaksi oppilasta juosten kauheeta kyytiä, ja näiden poikien perässä tulee kolmas poika hermostuneen näköisenä ja ottaa kahta muuta kiinni. Minulle tuli heti mieleen, että tämä perässä juokseva poika on se, joka käyttäytyy välillä aggressiivisesti. Sanoin Johannallekin, joka on uudempi täällä, että katsotaan ja seurataan tilannetta.

Vaikka Emilia ei opeta tätä poikaa, hänelle tuli mieleen, että kannattaa miettiä tarkkaan mitä tekee, ja siksi molemmat opettajat päättivät vain seurata tilannetta. Takaa-ajava poika oli viidennellä ja karkuun juoksevat pojat olivat kuudennella luokalla. Opettajat seurasivat tilannetta siihen asti, kunnes poika sai kaksikon kiinni.

Tarkoitus oli aluksi vaan seurata ja mennä vähän lähemmäs. Me ei haluttu mennä puuttumaan siihen ja provosoimaan ja ärsyttämään sitä oppilasta. Mietittiin, että se tilanne voisi laueta sillä. Kun takaa-ajaja sai kiinni toisen pojista ja alkoi hakata, potkia ja huutaa sille, että ”mä tapan sut”, niin oli pakko mennä ja jättää aiempi suunnitelma sikseen. Tuli semmonen tunne, että meidän on pakko mennä pelastamaan se, jota potkittiin ja lyötiin.

Opettajat menivät tilanteeseen yhdessä. Viidesluokkalainen poika oli voimakas ja roteva. Emilialla ja Johannalla oli vaikeuksia saada riehuva oppilas irti toisesta pojasta, vaikka he yrittivät rauhoitella poikaa. Samaan aikaan välitunnilla olevia oppilaita kerääntyi heidän ympärilleen. Opettajat yrittivät pitää poikaa käsistä kiinni ja painaa hänen jalkoja alaspäin, koska hän potki edelleen. Jossain kohtaa, kun voimat alkoivat hyytyä, Emilian ote lipsi pojan kädestä ja poika pääsi huitomaan Emiliaa useaan kertaan. Emilia sanoi pojalle rauhoittavasti, ”älä lyö opettajaa”. Poika olisi todennäköisesti osunut Emiliaa kasvoihin, jos hän ei olisi ehtinyt väistää. Samanaikaisesti kun Emilian ote irtosi pojan kädestä, vapautui myös pojan jalka ja hän ehti potkaista Emiliaa vasempaan polveen. Tämän jälkeen Emilia tarttui poikaan uudelleen ja he yrittivät toisen opettajan kanssa saada ympärillä olevat oppilaat poistumaan.

Me saatiin poika jollakin tavalla rauhoittumaan, niin ettei se enää huitonut ja potkinut. Oppilas huusi meille, ”päästäkää irti, mä tapan ton (toisen pojista)”. Se oli meille viesti. Me sanottiin pojalle, että ”niin kauan, kun sä uhkaat, että sä menet ja teet jotain toiselle oppilaalle, niin me ei voida päästää. Heti, kun lupaat, että sä oot rauhassa ja poistut toiseen suuntaan, niin me voidaan päästää irti”. Lopulta kaveri ei enää huudellut ja voimat loppu meiltäkin ja poika pääsi irti.

Samaan aikaan välitunti loppui ja Johanna lähti avaamaan oppilaille ovia. Emilia päätti vielä seurata tilannetta, koska hän huomasi, että riehunut oppilas lähti kulkemaan sitä ulko-ovea kohti, josta poikakaksikon kuului mennä välitunnilta sisälle. Poika oli napannut pihalla olleen pallon mukaansa ja yhtäkkiä hän heitti sen kohti jonossa seisovia poikia. Pallo kimposi takaisin ja poika lähti marssimaan uhkaavan näköisenä kohti jonoa. Emilia meni väliin ja aukaisi kädet levälleen ja sanoi: ”ei askeltakaan enää, pallo tänne”. Hän ei oikein tiennyt, mitä olisi tehnyt, sillä hän ei uskaltanut ottaa poikaa yksin kiinni, koska se ei ollut onnistunut kahden naisen voimillakaan. Emilia sai otteen pallosta, mutta samassa poika yritti lyödä joko Emiliaa tai hänellä olevaa palloa. Tästä iskusta Emilia sai kovan tällin olkapäähensä. Tämän jälkeen Emilian keinot olivat lopussa. Hän antoi pojalle ohjeen, että ”nyt viivana sisälle”, mutta hän ei ollut varma, noudattaako poika hänen an-

tamiaan neuvoja. Onneksi poika jostain syystä totteli ohjetta. Emilia juoksi hakemaan apua opettajainhuoneesta. Samaan aikaan poika lähti liikkumaan kohti käytävää, jossa poikien luokka sijaitsi ja jatkoi hyökkäilyään.

Koulun apulaisrehtori ja eräs miesopettaja saivat taltutettua pojan käytävällä, jonka jälkeen apulaisrehtori vei pojan huoneeseensa. Apulaisrehtori rauhoitteli poikaa ja puhui hänen kanssaan. Myös Emilia pyydettiin myöhemmin huoneeseen ja ajatuksena oli se, että poika ymmärtäisi, mitä hän oli tehnyt opettajalle. Emilia istui aikansa huoneessa, mutta poika ei ymmärtänyt tehneensä mitään väärää, eikä hän pyytänyt opettajalta edes anteeksi. Koska Emilian omat oppilaat olivat toisen opettajan valvonnassa, hän päätti palata takaisin omaan luokkaansa.

Mä olin istunut siellä 25 minuuttia eikä se poika ymmärtänyt, että se oli tehnyt mitään väärää. Ajattelin, että mun on varmaan turha istua täällä pidempään. Lähdin takaisin omaan luokkaani ja silloin minulle tuli suuri hätä ja huoli sen oppilaan takia, koska tajusin, että poika ei edes muistanut kaikkea tapahtunutta. Hän oli ollut niin suunnattoman raivon vallassa. Apulaisrehtorikin kysyi pojalta, että ”miltä hänestä olisi tuntunut, jos joku olisi tehnyt häntä kohtaan samalla tavalla”, niin poika vastasi, että ”ei se tuntuis mitään”.

Emilia kuuli apulaisrehtorilta, että pojan kanssa oli ollut aiemminkin vastaavanlaisia tilanteita ja häiriökäyttäytyminen oli alkanut jo ensimmäisellä luokalla. Oppilaan vanhempien kanssa on puhuttu asiasta, mutta he ovat kieltäytyneet ottamasta apua vastaan. Emilia oli hyvin huolissaan pojasta, ja siksi hän päätti tehdä tapauksesta rikosilmoituksen, jotta pojalle saataisiin ammattiapua. Hän halusi varmistaa sen, että tällaisia tilanteita ei enää pääsisi syntymään. Emilia harkitsi tarkkaan rikosilmoituksen tekemistä, koska hän pelkäsi, mitä siitä seuraisi. Lopulta Emilia lähetti ilmoituksen seuraavana maanantaina poliisille.

Tapahtumahetkellä Emilian ajatukset olivat niin vahvasti itse tilanteesta, että hän ei ollut huomannut satuttaneensa olkapäänsä ja polvensa. Käsi tuntui puutuneelta, sormet olivat turvoksissa ja kättä särki. Emilia meni työpäivän jälkeen lääkärille ja sai särkylääkkeitä. Lääkäri tutki hänen jalkansa, mutta sitä ei kuvattu. Koska polvi ei tuntunut paranevan, Emilia kävi myöhemmin ortopedillä. Emilia palasi viikonlopun jälkeen normaalisti töihin, mutta koska käden kipu ja tunnottomuus haittasivat työntekoa, hän jäi viikon sairauslomalle.

Apulaisrehtori oli viikonloppuna lähettänyt koulun opettajille tiedotteen perjantain tapahtumista ja hän ilmoitti pitävänsä keskiviikkoamuna tiedotustilaisuuden opettajille. Vaikka Emilia oli sairauslomalla, hän tuli keskiviikon tilaisuuteen. Tilaisuudessa kerrottiin tapahtuneesta tarkemmin ja asiasta juteltiin avoimesti. Kaikki opettajat saivat selkeät ohjeet, miten tä-

män oppilaan kanssa tulee toimia jatkossa. Viranomaisiin tulee ottaa yhteyttä ja tapauksen jälkeen näin onkin jouduttu toimimaan. Oppilas saattaa pärjätä luokassa ja kouluyhteisössä melko hyvin jonkun aikaa, mutta sitten tapahtuu taas jotain yllättävää. Opettajat kokivat apulaisrehtorin järjestämän tilaisuuden tärkeäksi, ja Emilia oli tyytyväinen siitä, että asia käsiteltiin heti perinpohjaisesti.

Emilia oli tapahtuman jälkeen enemmän huolissaan oppilaasta kuin itsestään. Lääkäriissä käyntien lisäksi hän sai työterveyshuollosta kuitenkin tärkeää tukea tilanteen ja omien tuntemustensa läpikäymiseen. Olihan tilanne ollut psyykkisestikin aika rankka. Aluksi Emilia kävi keskustelemasa asiantuntijan kanssa melko tiheästi ja tämän jälkeen tapaamisia oli vielä muutama. Emilia koki asian purkamisen hyvänä, sillä hänen ei tarvinnut jäädä yksin miettimään tapahtunutta. Apulaisrehtori käsittelee tilannetta myös mukana olleiden poikien kanssa. Välitunnilla sattunut kohtaaminen oli alkanut erimielisyydestä jalkapallopelissä.

Välitunnilla tapahtuneelle tilanteelle ei löydy yhtä ainoaa selitystä. Emilia kokee asian niin, että on sekä oppilaan että opettajan etu, että ongelmatilanteisiin puututaan heti ensimmäisellä kerralla. Jos opettajan täytyy miettiä ”kääritäänkö oppilas mattoon vai mitä tehdään, että hänet saadaan rauhoitumaan”, niin silloin pitäisi hälytyskellojen soida. Raivoava oppilas on vaaraksi sekä itselleen että muille, ja siksi olisi tärkeää, että tilanteisiin puututaan jo varhaisessa vaiheessa.

Koulussa työturvallisuusasiat ovat muuttuneet koko ajan tärkeämmiksi. Niistä on keskusteltu vilkkaasti ja turvallisuuteen liittyviä toimintaohjeita on kerätty turvallisuuskansioon, joka jokaisen opettajan tulee lukea. Opettajien koulutuksissa käsitellään melko usein työturvallisuusasioita. Lisäksi koulussa on tutkittu henkilökunnan kokemaa työturvallisuutta. Emilia osallistuisi mielellään väkivaltaisen oppilaan kohtaamiskoulutukseen, jos sellaisia järjestettäisiin. Koskaan ei voi tietää, milloin tulee seuraava kerta, jolloin oikeanlaisista otteista voi olla hyötyä.

Tekevälle sattuu

Marko työskentelee Rakentamispalvelussa, jossa hän on aloittanut työt jo vuonna 1996. Hän toimii vanhempana putkiasentajana ja tekee pääsääntöisesti ilmastointitöitä.

Markon kesäloma oli juuri päättynyt ja hän oli innokas aloittamaan työnteon. Tavallisesti Markolla on useita työmaita samaan aikaan eikä tilanne nytkään poikennut normaalista. Marko oli saanut toimeksiannon, jossa Helsingin Veden vedenpuhdistamolle Pitkäkoscikella piti vaihtaa pikaisesti venttiili. Marko ilmoitti asiakkaalle, että vaihto onnistuu vasta reilun viikon päästä, mutta sattumalta eräs työkeikka peruuntui torstaipäivältä ja Marko päätti lähteä työparinsa kanssa hoitamaan asian kuntoon.

Työmaa ei ollut Markolle tuttu, hän oli käynyt siellä vain kerran aikaisemmin, kun hän oli tullut tutustumaan uuteen työkohteeseen. Kyseessä oli Skanskan työmaa, jonka kautta läpikulku tapahtui varsinaiseen työkohteeseen. Marko oli pyytänyt työmaavastaavaa soittamaan hänelle. Puhelussa Marko oli kertonut heidän tulostaan sekä esittänyt työmaata koskevia kysymyksiä. Marko oli erityisen huolissaan huoltotunnelin ja varsinaisen työmaatunnelin välisestä katosta, koska sitä oli piikattu. Marko halusi varmistaa, että liikkuminen luolassa oli varmasti turvallista. Huoltotunneli, jonka kautta iso, yli 500 kiloinen venttiili piti kuljettaa kuorma-autolla asennettavaksi, oli remontissa. Tapahtumakohta sijaitsi niin sanotussa välikerroksessa tunnelien risteyskohdassa.

Samanaikaisesti kun kuorma-auto oli peruuttamassa huoltotunneliin, jossa se venttiilin asennuskohta oli, minä raivasin rojua pois tieltä, että auto mahtuu tulemaan perille asti. Lattialla oli mutaliejua, jota oli syntynyt, kun siel-

lä oli porailtu ja tehty muuta. Minulla oli otsalamppu, koska oli hämärää ja vaikka viereisestä tunnelista tuli kirkasta valoa, näkyvyys ei ollut hyvä. Minä olin näyttämässä autolle, että antaa tulla vaan ja sitten mä katoin, että siinä on vaneri maassa. Nostin sen vanerin pois tieltä, kun ajattelin, että jos se kuorma-auto ajaa osittain sen päälle, niin vaneri nousee ylös. Lähdin ehkäisemään vahinkotilannetta ja katsoin samalla sivuun, mutta sitten mä astuinkin itse tyhjään.

Koska kaivon päällä ollut vaneri oli poistettu, Markon oikea jalka astui tyhjän päälle vesikaivoon ja hän jäi roikkumaan oikeasta kädestä sekä vasemmasta jalasta, joka oli jäänyt nilkasta koukkuun kaivon reunalle. Markon työkaveri Ilkka oli noin kymmenen metrin päässä siirtämässä työpistettä ympäröivää kaidetta sivuun ja viemässä työkaluja paikoilleen, kun Marko huusi apua. Ilkka veti Markon kaivosta ylös ja melko nopeasti Marko tajusi, että kaikki ei ollut ihan kunnossa. Hänestä tuntui, että käsi oli mennyt sijoiltaan.

Kaveri nosti mut pois sieltä kaivosta ja mä tajusin aika pian, että tässä kävi nyt pahasti. Me ei päästy heti lähtemään pois sieltä tunnelista, koska meillä oli se venttiili kyydissä. Se oli mulla ekana mielessä. Kärvistelin siinä puoli tuntia, huutelun ja kiroilin, että pysyisin tajuissani. Kaverit (Ilkka ja kuorma-autonkuljettaja) nostivat sen venttiilin pois. Sanoin kuskille, että hän voi lähteä, mutta me lähdetään nyt sairaalaan. Sen jälkeen me ajettiin kaupunkiin päin puolituntia siinä aamuruuhkassa. Me mentiin yksityiselle ensin, kun minä ajattelin että käsi oli mennyt vaan sijoiltaan, mutta ne passitti mut sieltä suoraan Töölöoseen.

Ilkka ja Marko eivät soittaneet tapahtumapaikalle apua, vaan matkasivat suoraan lääkäriin. Osasyynä tähän oli se, että Ilkka ja Marko eivät tunteet kaikkia työtapaturmiin liittyviä menettelytapoja. Jälkikäteen selvisi, että heidän olisi pitänyt soittaa heti ambulanssi ja ottaa yhteyttä poliisiin tapauksen tutkimiseksi. Ambulanssi olisi päässyt tunneliin, mutta siihen olisi luultavasti mennyt enemmän aikaa, sillä isolla kuorma-autollakin oli jouduttu ottamaan liejuisessa mäessä vauhtia, jotta tunnelista päästiin pois. Lääkärissä selvisi, että Markon olkapää oli lähtenyt sijoiltaan, käsi oli murtunut ja jokin pala oli lähtenyt irti. Markon käsi oli leikattava seuraavana maanantaina.

Maassa olevat romukasat eivät olleet osuneet Markoa silmiin, kun hän oli ollut tutustumassa työmaahan. Työmaa vaikutti ihan normaalilta, koska yleensäkin tavaraa saattoi olla missä sattuu. Koska työmaa sijaitsi maan alla, ei Marko ajatellut, että maan alla olisi kaivoja. Kaivosta tai ylimääräisistä tavaroista ei ollut varoituskylttejä seinillä, paikalla ei myöskään ollut lip-pusiimaeristyskiä. Lisäksi työmaan valaistus oli puutteellinen, koska päävalaistus oli purettu huoltotoimenpiteiden ajaksi.

Päällimmäisenä ajatuksena Markon mielessä venttiilin vaihtoon ryhdyttäessä oli se, että hoidetaan homma vauhdilla pois alta, jotta päästään jatkamaan seuraavia projekteja. Tapahtuneen jälkeen Markoa suututti se, että miten tässä pääsi näin käymään. Markon olo oli vähän turhautunut, sillä hän oli yrittänyt estää tapaturmaa ja lopputuloksena olikin itselle sattunut tapaturma. Tapahtuman taustalla oli monta tekijää.

Kiire oli yksi asia, minulla oli samanaikaisesti kolme neljä työmaata mielessä. Olin juuri tullut lomilta ja minulla oli kova halu tehdä hommat valmiiksi. Usein kun tulee lomilta, niin ekalla viikolla on usein kovin tapaturma-altis. Kyllä kai mä vähän itteeni syytän, että ei mun olis pitänyt kiirehtiä siinä tilanteessa. Se oli aika pimeä se luola enkä mä nähnyt kunnolla, koska maakin oli niin mutainen.

Marko syytti tapahtuneesta lähinnä itseään, vaikka alueelta ei esimerkiksi löytynyt varoituskylttejä. Koska kyseessä oli Skanskan työmaa, Skanskan olisi periaatteessa pitänyt informoida työmaan riskeistä ja vaaranpaikoista. Työmaissa on paljon eroja, toisissa työntekijöitä opastetaan ja työmaahan liittyviä asioita käydään läpi ennen töiden aloitusta. Toisissa taas opastus on hyvin pintapuolista ja asioiden selvittäminen on työntekijöiden oma-aloitteisuuden varassa. Esimerkiksi Pitkäkoskella opastusta ei ollut. Haastattelujankohtana tapahtuneesta oli kulunut jo aikaa, mutta Marko ei tiennyt, onko asialle tehty mitään. Marko korosti haastattelussa sitä, että he ovat itse itsestään vastuussa ja omasta turvallisuudesta on huolehdittava. Esimies on viimekädessä vastuussa työntekijöistään, mutta käytännössä hän ei pysy valvomaan kaikkia työntekijöitään.

Jos pykälien mukaan mennään, niin onhan esimies meistä vastuussa. Meidän työnkuva on sellainen, että meillä on 3–4 työmaata päivässä, eri paikoissa, eli ei hän pysty millään valvomaan sitä hommaa ja käydä joka paikassa etukäteen kattomassa mitä vaaratekijöitä löytyy. Meidän on se itse tajuttava ja minusta se on iskostunut meidän jokaisen mieleen. Me ollaan itse itsestämme vastuussa.

Sairauslomana alussa Marko oli käynyt täyttämässä esimiehensä kanssa vakuutusyhtiölle lähetettävän työtapaturmalomakkeen. Marko kävi puolen vuoden sairauslomansa aikana useasti kahvittelemassa työporukan kanssa sekä kyselemässä kuulumisia omista työmaistaan. Leikattu käsi haittaa edelleen jonkin verran työntekoa, eikä Marko pysty enää tekemään ihan kaikkea kädellään. Marko kuntouttaa kättään jatkuvasti esimerkiksi fysioterapialla sekä kuntosaliharjoitteilla.

Työpaikalla suhtaudutaan työtapaturmiin asiallisesti. Jos jollekin tapahtuu jotakin, yksittäisiä henkilöitä ei syyllistetä. Työtapaturmista keskustel-

laan myös kahvipöydässä, mutta virallisemmin niitä ei ole otettu käsitte-
lyyn. Markon mielestä siihen ei ole tarvetta, sillä työporukka on tiivis ja he
tapaavat toisiaan päivittäin. Kiinnostus työturvallisuuteen on lisääntynyt
Markon työtaturman seurauksena työyhteisössä. Markon tapaturman ja
lähiaikoina pidetyn turvallisuuskoulutuksen jälkeen keskustelu on ollut vil-
kasta. Marko kertoi, että hän on myös itse kiinnittänyt turvallisuusasioihin
nyt enemmän huomiota. Hän on yrittänyt hidastaa työtahtia ja on patistel-
lut muita työkavereita tekemään töitä turvallisilla työvälineillä sekä käyttä-
mään suojalaitteita. Tällä hetkellä suojavälineistä kovassa kurssissa ovat viil-
tosuojahanskat, jotka estävät viiltojen syntymisen käsiin. Koko päivän mit-
tainen työsuojelukurssi koettiin hyväksi ja siihen osallistui koko työporuk-
ka. Markon yli kymmenen vuoden työuran aikana vastaavaa koulutusta ei
ole aiemmin järjestetty. Johto oli myös paikalla – ei ainoastaan puhumassa –
vaan myös kuuntelemassa. Marko toivoo, että johto saataisiin koulutuksen
avulla kiinnostumaan työsuojeluasioista entistä enemmän ja heidän avul-
laan saataisiin mukaan myös kaikki työyhteisön jäsenet.

Tukkeutuneen viemärin avaaminen

Tuulikki työskentelee toimitilahuoltajana ja toimii käytännössä siivojana ala-asteella. Hän kouluttautui uuteen ammattiin noin kahdeksan vuotta sitten. Tuulikki on työskennellyt tällä koululla lähes koko tämän ajan. Ala-asteella on tavallisesti kolme tai neljä toimitilahuoltajaa, joilla kaikilla on oma alue hoidettavanaan. Koululla on pyykinpesukone moppien pesemistä varten. Samaa konetta käytetään myös keittiön siivousliinojen pesemiseen. Mopeista lähtee paljon nöyhtää, joten putkisto tukkeutuu helposti. Tuulikki oli kertonut työkaverilleen, että putket olivat menneet taas tukkoon.

Kerroin työkaverille, että pesukoneesta lähtevät putket ovat menneet tukkoon, mutta en vielä maininnut kouluisännille tästä, koska heillä oli joku ulkopuolisten opastus kesken. Me oltiin kollegan kanssa syömässä, kun hän yhtäkkiä lähti jonnekin ja tuli kohta takaisin ja sanoi, että ”tässä on pussi putkistoainetta, mennään avaamaan se viemäri”. Työkaveri oli käynyt pyytämässä kouluisänniltä ainetta ja he olivat antaneet hänelle kunnan myrkyt. Kun hän tuli minun luokseni, niin en hölmöyksissäni ajatellut ollenkaan, että kollega ei ollut lukenut suojautumisohjeita. Me mentiin pesukoneen luokse ja kaadettiin viemäriin putkistoainetta. Työkaveri sanoi vielä minulle, että täytyy laittaa sangolla kuumaa vettä aineen päälle. Kun kaadoin vettä viemäriin, niin hengitin samalla jotain höyryjä. Onneksi oli silmälasit päässä, ettei aine mennyt silmiin, mutta kurkkua alkoi kirvellä.

Oli onni, että kraanasta tullut vesi ei ollut tulikuumaa, koska muuten se olisi höyrystynyt vielä enemmän. Tuulikin hengitysteihin ja keuhkoihin me-

ni kuitenkin vaarallista höyryä ja kurkkua kirveli. Koska putkistonavaamisaine oli emäksistä ja voimakasta, siltä olisi pitänyt suojautua. Tuulikki ajatteli, että työkaveri oli lukenut ohjeet huolellisesti, mutta niin ei ollut tapahtunut. Tapahtuman jälkeen Tuulikki tajusi, mitä he olivat tehneet. Työkaveri käski Tuulikin juoda vettä, mutta kun olo ei tuntunut muutaman tunnin kuluttuakaan helpottavan, hän päätti soittaa myrkytyskeskukseen. Puhelimessa Tuulikki kertoi putkiston avaamisaineen tiedot ja häntä neuvottiin menemään lääkäriin.

Tuulikki ilmoitti tapauksesta myös esimiehelleen. Esimies täytti tapaturmakaavakkeen ja lähetti sen lääkäriasemalle. Tuulikki huolehti töistään normaalisti ja lähti työajan päätyttyä lääkäriin. Lääkärintarkastuksen jälkeen Tuulikki sai astmapiipun käyttöönsä muutamaksi päiväksi, jotta hengittäminen olisi helpompaa. Hän tuli normaalisti seuraavana päivänä töihin, sillä hänen vointinsa tuntui melko hyvältä. Kontrollikäynti oli noin viikon päästä tapahtuneesta, koska Tuulikin kieli oli reagoinut höyryihin ja haluttiin varmistaa, että kieli palautuu normaaliksi. Tuulikilla oli onnettomuudessa hyvä tuuri ettei mitään vakavampaa ei sattunut. Hän ei ollut aiemmin käsitellyt tätä ainetta, koska siivoojat eivät saisi edes käyttää putkistoaineita.

Tässä sattui semmonen virhe, että kouluisännät eivät saisi antaa niitä aineita kenellekään muulle. He saavat ainoastaan itse avata putkia. Meillä on mei-

dän omat aineet, mutta tommosia myrkkyyä me ei saada käsitellä. Kun kysyin asiasta jälkepäin, niin kouluisännät sanoivat, että toinen siivoaja oli tullut kouluisäntien koppiin ja sanonut, että ”antakaa jotain myrkkyyä putkenavasta varten”. He olivat antaneet aineen, mutta siinä vaiheessa kouluisäntien olisi pitänyt sanoa, että he eivät anna sitä tai heidän olisi pitänyt ainakin ohjeistaa meitä suojautumisesta.

Jälkepäin Tuulikki on miettinyt, miksi hän lähti auttamaan työkaveria putken avauksessa. Tuulikki tiesi pitkään talossa olleena, että tällaiset työt eivät heille kuulu, mutta oli toiminut työkaverin kanssa tilanteessa sen kummemmin ajattelematta. Kouluisännät ovat avanneet kyseisen viemärin aina, kun se on tukkeutunut, joten sen asian kanssa ei ole ilmennyt mitään ongelmia. Tapaturma aiheutui siitä, että jauhepussin kyljessä olevia ohjeita ei luettu ja työ tehtiin työkaverin ohjeistuksen mukaisesti. Myös kouluisännät toimivat virheellisesti, koska he olivat vastuussa siitä, että aineita ei anneta ulkopuolisten käyttöön. Tuulikki oli sanonut seuraavana päivänä kouluisännille asiasta, mutta he eivät reagoineet tilanteeseen. Tuulikki ei tiedä, mitä kouluisäntien toimistossa oli keskusteltu, kun kollega oli hakenut ainetta käyttöönsä.

Koska sattunut työtapaturma oli vakava, asiaan puututtiin. Esimies ja työsuojeluvaltuutetut ovat selvittäneet tilannetta, mutta Tuulikki ei ole kuullut, onko kouluisäntien kanssa keskusteltu asiasta ja ovatko he mahdollisesti saaneet varoituksen asiasta. Hän ei ole tietoinen, miten asiaa on jälkeensä käsitelty. Tuulikin kollega oli toivonut, että asiasta ei enää keskusteltaisi seuraavana päivänä, koska tilanteesta selvittiin melko vähäisin vahingoin. Tilanne oli ollut työkaverillekin paha järkytys. Eniten Tuulikki on jutellut asiasta lääkärin kanssa.

Tuulikkille on sattunut muutaman vuoden sisällä kaksi muutakin työtapaturmaa, mutta ne ovat johtuneet muiden ihmisten toiminnasta. Kerran Tuulikki on saanut käytävällä oppilaitten potkiman jalkapallon päähänsä ja toinen tapaus sattui, kun pölynimurin säilytykseen varattuun komeroon oli tuotu muuta tavaraa ilman eri ilmoitusta. Tuulikki oli viemässä imuria komeroon, kun rautainen esine kaatui hänen päähänsä. Tuulikin mielestä kaikkien tulisi hoitaa omat asiansa niin, että niistä ei aiheudu muille ylimääräistä harmia. Jos joku asia sovitaan, siitä täytyy pitää kiinni ja jos tehdään muutoksia, niistä tulee informoida muita työpaikalla olevia. Yhteispeilillä tehdään kaikkien olo työpaikalla turvallisemmaksi.

Tuulikki kokee, että Pالميassa turvallisuusasiat hoidetaan hyvin. Työvälineet ovat ajan tasalla ja pesuaineisiin ja työvälineisiin liittyvä perehdytys on ollut asianmukaista. Tuulikki on osallistunut ergonomiakoulutukseen ja hän on kokenut sen hyödylliseksi. Koulun toimitilahuoltajat päivittävät kemiallisten aineiden luettelon, josta löytyy kaikkien työpisteessä käytettyjen siivousaineiden tarkemmat tuotetiedot ja käyttöohjeet. Tämä kemiallisten aineiden kansio löytyy taukotilasta, jossa kaikki voivat siihen tutustua.

Tulipalo kemianluokassa

Virpi työskentelee rehtorina ylä-asteella. Samassa koulurakennuksessa on sekä lukion että ylä-asteen tilat ja oppilaita on yhteensä noin 800. Virpi oli tullut taloon töihin jo 70-luvulla ja toiminut lehtorin ja rehtorin tehtävissä. Koulun kemianluokassa oli aiemmin samana päivänä ollut yläasteen kemian oppitunti. Tapahtuma-aikaan yläasteen erityisoppilaat olivat palaamassa tauolta takaisin kemianluokkaan.

Olin kansliassa, kun sisään juoksi oppilas ja hänen perässä opettaja ja he kertoivat, että eräässä luokassa on tulipalo. Kysyin heti, missä palaa? He kertoivat, että kemianluokan oven raosta tuli savua, kun opettaja oli avannut sitä päästääkseen oppilaat tauolta takaisin sisälle. Ne oli pannu oven äkkiä kiinni ja juossut tänne. Kuulutin asiasta opettajanhuoneen keskusradiossa ja tähdensin vielä, että kyseessä ei ole harjoitus. Koska meillä on paloharjoituksia pari kertaa vuodessa, niin oppilaat voivat helposti reagoida niin, että mitään todellista vaaraa ei ole olemassakaan. Ensimmäinen ajatus oli se, että palokunta paikalle ja koko talo tyhjäksi. Yritin kelata nopeasti päässäni, mitä kaikkea pitäisi muistaa.

Virpi pysyi tilanteessa rauhallisena ja alkoi saman tien toimia. Sekä lukion että yläasteen oppilaat piti saada rakennuksesta ulos. Kuulutuksessa hän ohjeisti oppilaat poistumaan talosta opettajan johdolla. Lisäksi hän painotti, että jokainen opettaja tarkistaa, että kaikki omat oppilaat ovat poistuneet rakennuksesta. Virpi pyysi koulusihteeriä soittamaan välittömästi hätäkeskukseen. Palokunta tuli paikalle nopeasti, mutta vieläkin nopeammin paikalle olivat saapuneet ensimmäiset iltapäivälehtien toimittajat. Rehtori ei

tiennyt, kuka oli ensimmäinen paikalle saapunut henkilö. Nopeasti selvisi, että se oli toimittaja, koska hän alkoi heti kysellä, että ”mitä ja missä on tapahtunut”. Virpin mielestä toimittajat käyttäytyivät tilanteessa raivostuttavalla tavalla, sillä he ”hyökkäsivät” oppilaiden kimppuun, jotka olivat säikähdyksissä ja peloissaan. Toinen harmittava asia oli se, että seuraavan päivän lehtijutuissa mainittiin oppilaat sekä erityisluokka, vaikka Virpi oli kieltänyt heidän haastattelemisensa. Rehtorin mielestä lehtijuttu oli ollut sävyltään vihjaileva ja kokonaisuudessaan loukkaava luokan oppilaita kohtaan.

Koulurakennuksen tyhjennys sujui hyvin, mutta osa henkilökunnasta ja oppilaista joutui paniikkiin ja alkoi säntäillä edestakaisin käytäviä pitkin. Virpin tavoitteena oli saada nämä henkilöt rauhoittumaan pikaisesti, sillä hän oli samanaikaisesti saanut tiedon, että jotkut oppilaat olivat lähteneet katsomaan palavaa luokkahuonetta, joka oli estettävä. Lisäksi Virpin piti antaa lisäohjeita muutamalle opettajalle.

Virpi sopi koulun turvallisuusvastaavan ja kemian opettajan kanssa siitä, että he menevät talon ulkopuolelta ikkunasta katsomaan palavaa luokkaa, koska luokan ovea ei saanut avata. Ikkunoista näkyi, että luokka oli liekeissä, joten sisään ei ollut mitään asiaa. Luokassa ei ollut tapahtumahetkellä ketään, sillä oppilaat olivat olleet vasta palaamassa tauolta takaisin kemian opitunnille.

Luokkatilassa oli ollut aiemmin yläasteen normaali oppitunti, mutta nyt siellä oli meidän erityisluokka, joka vietti parhaillaan taukoa. Sieltä luokasta oli lähtenyt viimeisenä kaksi tyttöä, jotka olivat pistäneet oven kiinni, eikä luokassa näkynyt sillä hetkellä mitään ihmeellistä. Yläasteen oppitunnilla oli tehty pari kolme tuntia sitten kemiallisia kokeita ja ylijääneet liuokset oli pyyhitty käsipyyhkeisiin ja heitetty roskikseen, mistä syttyminen oli saanut alkunsa. Jos luokassa olisi ollut opetusta, kun paperit syttyivät, niin se hän olisi heti huomattu.

Yläasteen tunnilla tehty liuos oli valmistettu sinkkijauheesta ja väkevästä natriumhydroksidiliuoksesta (NaOH) sekä NaOH-rakeista. Natriumhydroksidi vapauttaa lämpöä liuetessaan veteen ja myös sinkkijauhe syttyy hyvin herkästi palamaan. Tässä tilanteessa sinkkijauhe syttyi muodostuneesta lämmöstä palamaan ja sytytti paperit roskakorissa, jolloin tuli pääsi leviämään. Vastaavanlainen koe oli tehty myös aiemmin, mutta ikinä ennen ei ollut tapahtunut vastaavaa, eikä sen tähden kukaan ymmärtänyt, että koe voisi aiheuttaa tällaisen reaktion. Tilanteesta selvittiin onneksi ilman henkilövahinkoja, mutta tuli ehti tuhota luokan irtaimistoa. Oli onni, että palo saatiin eristettyä nopeasti, sillä jos tuli olisi levinnyt kauempana olevaan kemianluokan varastoon asti, niin tuhot olisivat olleet paljon isompia.

Tämä oli ensimmäinen kerta, kun koulussa syttyi tulipalo Virpin työssäoloaikana, mutta muita pienempiä vaaratilanteita on ollut. Tapahtuma vaikutti siihen, että kemianluokassa aineita käsitellään nyt entistä huolellisemmin eikä mitään aineita saa jättää luokkaan kytemään. Kemiallisten reaktioiden jäännökset tulee kerätä erilliseen astiaan. Virpi havaitsi myös sen, että paloharjoituksissa pitää painottaa sitä, että vastaavanlaisissa vaaratilanteissa henkilökunnan täytyy toimia rauhallisesti ja annettujen ohjeiden mukaisesti. Jokaisen tulisi tehdä vain ne asiat, jotka hänelle on määrätty, eikä lähteä sooloilemaan ja järjestelemään mitään ylimääräistä.

Poliisi teki tilanteesta tutkinnan ja rehtori täytti tulipalosta vahinkoilmoituksen. Jälkeenpäin saaduista raporteista selvisi varsinaisen syyntymissyyn lisäksi se, että koulussa oli tehty kaikki ne toimet, jotka tilanteessa kuuluikin tehdä, ja toiminta oli ollut kaikin puolin asianmukaista. Koulussa koettiin ikävänä se, että erityisluokka sai jollain tavalla väärän leiman tutkimusten valmistumiseen asti, vaikka syttyminen ei johtunut millään tavalla heistä. Tapahtuman jälkeen oppilaitten ja opettajien kanssa keskusteltiin tapauksesta.

Luokissa puhuttiin opettajien johdolla ja minä puhuin myös keskusradiossa tapahtuman jälkeen. Meillä pidettiin myös aika pian sen jälkeen pelastusharjoitukset, jossa päästiin harjoittelemaan tositilanteiden varalle. Keskusradiossa kerroin, että meillä on kaikki turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat kunnossa ja me tiedetään ja osataan toimia. Se oli ihan normaali puhe, mitä on

joutunut pitämään kaikkien näitten Kauhajokien ja muiden juttujen jälkeen. Täytyy aina vakuuttaa, että lapsille ja nuorille ei tule kauheaa pelkoa. Kemian opettaja on ollut jälkeinpäin paljon tekemisissä 3–4 tytön kanssa, jotka selvästi ahdistuivat tapahtuneesta.

Koulussa pidetään kaksi kertaa vuodessa pelastusharjoitukset. Harjoituksissa paljastuvat mahdolliset turvallisuusaukot ja ne saadaan korjattua. Esimerkiksi kemianluokan tulipalon aikaan oli tiedossa, että liikuntasaliin ei kuulu keskusradion kuulutukset. Sen vuoksi yksi opettaja lähti hälytyksen kuultuaan kertomaan liikuntasalissa olevalle opettajalle, että oppilaiden täytyy poistua välittömästi. Koska koulurakennus on vanha, turvallisuus- ja hälytyslaitteiden uusimista on suunniteltu. Paloharjoitusten lisäksi koko henkilökunta lukee turvallisuuskansion ja jokaisen täytyy laittaa puumerkkinensä paperiin, että on tutustunut kansioon. Opettajien turvallisuusvastaava pitää opettajakunnalle säännöllisesti tilaisuuden, jossa keskustellaan työturvallisuusasioista. Koulussa turvallisuusasioita korostetaan siten, että nyt työturvallisuusasioita otetaan esille myös uusien työntekijöiden rekrytointipäivillä.

Työturvallisuus on yhteispeliä

Helsingin Energiassa tehdään aktiivista työtaturmien ennaltaehkäisytyötä ja konserni on ollut viitisen vuotta mukana Nolla tapaturmaa -foorumissa. Foorumissa mukana olevat organisaatiot haluavat olla suunnannäyttäjiä kokonaisvaltaisen työturvallisuuden edistämisessä. Ideana on, että yhteisin ponnistuksin vähennetään henkilöstölle sattuvien työtaturmien määrää ja ennaltaehkäistään ammattitautien syntymistä. Työturvallisuustyö on tärkeä osa konsernin toimintaa ja sitä kehitetään jatkuvasti. Tähän ennaltaehkäisytyöhön kuuluu myös vaara- ja läheltä piti -ilmoitusten tekeminen, joita Helsingin Energiassa tehdäänkin erittäin paljon.

Anssi työskentelee Hanasaaren voimalaitoksen levy- ja hitsausyksikössä vanhempana levyseppänä. Hänellä on usean vuoden työkokemus kyseisistä tehtävistä sekä yksityiseltä että julkiselta sektorilta. Anssi oli havainnut työpaikallaan erään vaarallisen paikan ja hän päätti tehdä asiasta läheltä piti -ilmoituksen, jotta kyseinen paikka tulisi myös johdon tietoon ja asialle tehtäisiin jotain. Ilmoitus koski työmaaparakkien sijoittamista Hanasaaren tehdasalueella.

Meille on sanottu, että vaaratilanneilmoituksia pitää tehdä ja tyhmiä ilmoituksia ei ole. Tämä on semmonen ”hypoteettinen vois sattua -paikka” ja tällä ilmoittamisella pyritään ennaltaehkäisemään tapaturmien syntyminen. Se, minkä mä otin esiin, on lähinnä konttien (työmaaparakkien) järjestely. Meillä on paljon alihankkijoita töissä täällä, ja niiden käytössä olevat työmaaparakit on sijoitettu meidän ruokalan lastauslaiturin ja oven vastapuolelle. Samassa välissä on siis kontit ja lastauslaituri, ja ne kontit kaventavat sen ti-

lan melkein yksisuuntaiseksi liikenteeksi. Siinä kapeassa välikössä on siis kävelijät, pyöräilijät, autoilijat, trukin kuljettajat ja tavarantuojaat. Lähdin siitä ajatuksesta, että ne kontit siirrettäisiin jollekin toiselle seinustalle, ja näin saataisiin enemmän tilaa liikkumiseen ja ihmisten olisi helpompi väistää, kun liikenne on vilkasta.

Koska liikenneväylä on parakkien vuoksi kaventunut puolella, läheltä piti -tilanteita esiintyy usein. Tapaturmaa välikössä ei ole vielä sattunut, mutta Anssi on nähnyt monta kertaa, kun jotain vakavaa olisi voinut tapahtua. Myös polkupyörän tai trukin alle jääminen on mahdollista. Ajoneuvon kuljettajalle tai jalankulkijalle ei juuri jää reagointiaikaa, koska väylä on ahdas ja liikennettä paljon. Alueella on nopeusrajoitus, eikä siellä ajeta lujaa, mutta tapaturmariskit ovat silti olemassa.

Helen Servicen henkilöstön tavoitteena on täyttää vuodessa 400 vaara- ja läheltä piti -ilmoitusta. Tämä määrä tarkoittaa 1–2 ilmoitusta henkilöä kohden, sillä Servicellä on noin 350 työntekijää. Ilmoituksen tekeminen on osa tulokorttia ja se vaikuttaa siten yrityksen tulospalkkioon. Työntekijöitä palkitaan ilmoitusten tekemisestä myös kannustimin. Anssi ei kuitenkaan koe, että ihmiset täyttäsivät lomakkeita pelkästään kannustimien vuoksi. Tärkeämpää on yhteisen työturvallisuuden parantaminen.

Täytetystä lomakkeesta me saadaan kahvilippu ja ensiapulaukku. Kahvilipulla saa hakea kahvin ja pullan tuolta meidän työpaikkaruokalasta ja ensiapulaukku postitetaan kotiin. Mullekin on esimerkiksi tullut jo kaksi laukua. En mä usko, että kukaan tekee näitä lomakkeita vaan kahvilippujen takia. Kyllä minun mielestä tänä päivänä suhtautuminen työturvallisuuteen on kokonaisuudessaan muuttunut. Sen tajuaa kaikki, että tässä on kyse yhteisestä hyvästä. Kai ne kannustimet voi vaikuttaa siihen, että tehdään herkemmin ilmoituksia esimerkiksi hiekoituksista liukkaalla kelillä tai siitä, että maa on murtunut. Muuten niistä varmaan ei kukaan ilmoittelisi.

Anssin mukaan ilmoitusprosessia pitäisi saada yksinkertaistettua niin, että pelkkä ilmoitus ja paikan määrittäminen ongelmasta riittäisivät, jonka jälkeen joku palkattaisiin korjaamaan asia kuntoon. Tällä hetkellä asioita voidaan palaverissa ja siihen kuluu paljon aikaa. Tärkeää olisi, että ongelmakohta hoidettaisiin nopeasti kuntoon, jotta työn tekeminen olisi turvallista. Anssin mielestä ongelmana on myös se, että esimerkiksi liukkaana päivänä hiekoituksen puuttumisesta saattaa tulla esimiehille kymmenittäin ilmoituksia. Tähän pitäisi keksiä joku keino, niin että käsittelyprosessi toimisi tehokkaammin. Tällä hetkellä ilmoitukset tehdään paperilla, mutta jatkossa lomakkeet tullaan täyttämään sähköisesti.

Anssi ei ole tietoinen, onko hänen havaitseman vaaran paikan poistamiseksi tehty vielä mitään. Työmaaparakit ovat ainakin vielä paikallaan. Rahalla moni asia korjaantuisi, mutta Anssi ymmärtää sen, että asioita pitää harkita ja suunnitella eikä mikään tapahdu itsestään. Konttien siirtäminen on paljon rahaa vaativa projekti, koska myös sähköt ja vesi pitää siirtää sinne minne kontit siirretään, jotta työmiehet pääsevät peseytymään. Työntekijöillä on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan vaaroista ja puutteista, mutta he eivät yleensä itse pysty tekemään asioille sen enempää.

En ole kyllä itse saanut tietoa, onko asialle tehty jotain. Me ei pystytä oikeastaan kuin pistämään tämä homma alulle, ja jonkun muun kuuluisi sitten ottaa se asia hoitaakseen. Joku henkilö, jolla on valtuuksia siirtää noita kontteja tai muuttaa järjestelyjä. Meille on annettu tällainen ”kanava”, jonka kautta me voidaan tuoda näitä asioita julki ja ilmoittaa vaaroista, mutta muuta me ei oikein pystytä sitten tekemään. Kun joku tekee ilmoituksen, se menee työsuojelupäällikölle ja ne hoitavat asiaa eteenpäin.

Voimallisuudella on jatkuvasti erilaista työturvallisuuskoulutusta. Anssi kokee, että organisaatiossa tehdään paljon asioita työturvallisuuden eteen verrattuna moniin muihin vastaavanlaisiin laitoksiin. Työntekijöiltä edellytetään, että työturvallisuus-, nostoväline- ja tulityökortit ovat ajan tasalla ja koulutukset käytynä. Jos työntekijät lähtevät ”omien porttien ulkopuolelle” töihin, heidän täytyy usein käydä myös työkohteen vaatima turvallisuus-

kurssi. Lisäksi ensiapukurssi on mahdollista suorittaa vapaaehtoisesti. Suojavälineitä pitää käyttää ja suojalasit ovat pakollinen varuste koko voimalaitoksen alueella. Jos työntekijä tarvitsee jonkun uuden turvavälineen, hän saa sen pyytämällä esimieheltään. Työyhteisössä jutellaan turvallisuusasioita päivittäin ja kerran kuussa esimiehet järjestävät niin sanotun työturvallisuusvartin, jossa käydään läpi sattuneita työtapaturmia ja läheltä piti -tilanteita sekä yritetään yhdessä pohtia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Esiemiesten pitää tehdä toteutetuista ”varteista” raportit ja toimittaa ne johdolle. Noin 4–5 vuoden välein järjestetään työturvallisuusauditointeja, joissa keskustellaan epäkohdista ja seurataan työturvallisuuden kehittymistä.

Helsingin Energian vahva työturvallisuuskulttuuri näkyy johdon toimissa. Turvallisuusasiat on nostettu yhdeksi tärkeäksi asiaksi tuloksen rinnalle. Anssin mukaan kaikissa yhteisissä isoissa tilaisuuksissa puhutaan aina tuloksesta, mutta joka kerta esillä on myös työturvallisuuteen liittyviä asioita. Nolla tapaturmaa -forumissa mukana oleminen on osaltaan lisännyt aktiivista työturvallisuustoimintaa. Koska töitä tehdään vaativissa olosuhteissa, työmaalla on aina omat riskinsä. Oikeanlaisella asenteella ja yhteisillä ponnistuksilla päästään kuitenkin pitkälle. Anssin mukaan työpaikalla on helppo mennä sanomaan, jos joltain työntekijältä puuttuvat asianmukaiset suojavarusteet. Hänen mielestään suojavarusteiden käyttöä ei ole aktiivisesti vastustettu viime vuosina. Työntekijät uskaltavat myös puhua johdolle riippumatta siitä, ovatko ajatukset myönteisiä tai kielteisiä. Pääasia on se, että henkilöstö on aktiivinen työturvallisuusasioissa ja tuo esiin omia ehdotuksiaan.

Turvallinen Service

Tuumaa hetki, toimi sitten.

Muista pitää palopostien, sammuttimien ja sähkökeskusten edustat vapaana – ainakin 0,8m.

Säiliötyöohje
otettiin käyttöön Helenillä jo viime keväänä. Onko ohje sinulle tuttu? Työskenteletkö säiliössä sisä- tai ulkopuolella? Ota selvää ohjeesta, joka löytyy intrasta Turvallisuussäännöksistä kohta 3.28.

Liukasta on, vaikka kuinka yritetään hiekoittaa. Joten varo askeleitasi, valitse oikeat jalkineet, ota kaitteesta kiinni. Maltti on vaittia sekä kävelien että autolla.

Havaitse vaara – hanki kahvilippu: Kun huomaat vaaratilanteen, tee ilmoitus työsuojausparille ja Jukka Niemiselle, St7. Voit käyttää vaaratilanneilmoitusta (Intra Lomakkeet) tai Turvallisuushavaintoa tai valokuvaa ilmoituksen tekemiseen.

Olemme työskennelleet ilman työtapaturmia 5 päivää.

Pisin työtapaturmaton jakso on ollut 83 päivää.

Tulospalkkiomittarissa 2009 Työturvallisuus
Vaikuta tulokseen: tee vaaratilanneilmoitus

28   2.2.2009   Virta

Yllättävä piikki repussa

Liisa työskentelee ohjaajana huumeriippuvaisten parissa. Hänellä on paljon kokemusta alalta ja hän on tehnyt töitä monessa paikassa, sillä useat hänen tehtävistään ovat olleet sijaisuuksia tai lyhyitä keikkoja. Tapahtumahetkellä Liisa toimi sijaisena huumepotilaiden katkaisuhuoltoyksikössä. Yksikköön tullaan katkolle yleensä muutaman viikon ajaksi riippuvuusongelmien vuoksi. Normaalisti Liisa tekee vain päivävuoroja, mutta nyt hän oli tekemässä ensimmäistä yövuoroaan toisen ohjaajan kanssa.

Työtehtävät ja käytännöt poikkeavat toisistaan yö- ja päivävuorossa. Liisa oli aloittamassa asiakkaiden laukkujen kollaamista, eli laukkujen sisällön tarkistamista, joka tehdään aina yövuoron alkaessa. Kun asiakkaat saapuvat yksikköön, he antavat tavaransa hoitajille tarkistettavaksi, käyvät suihkussa ja vaihtavat talon vaatteet päälle. Tavarat pitää käydä huolella läpi, koska huumeiden käyttäjillä voi olla erilaisia pillereitä ja aineita mitä kummallisimmissa paikoissa. Pillereitä saatetaan piilottaa esimerkiksi kankaan saumojen väliin, kengänpohjiin tai napakorujen alle. Asiakkaat saavat tavarat seuraavana päivänä takaisin, kun tarkastus on tehty.

Liisa oli hieman epävarma aloittaessaan tehtävää, koska hän ei oikein tiennyt kuinka tavaroiden tarkistaminen kuuluisi tehdä. Liisa pyysi neuvoa kokeneemalta työntekijältä, mutta sai vain melko pintapuolisia ohjeita tarkastusprosessiin. Kollauksessa ohjaajilla on kädessä ohuet kertakäyttöiset muovihanskat, koska paksummat pistoksen kestävä suojakäsineet ovat niin kömpelöt ja isot, ettei niitä yleensä käytetä. Kun Liisa tutki yhtä laukua, hän törmäsi epämieluisaan yllätykseen.

No me oltiin käyty joitain kasseja jo läpi. Asiakkailla kun saattaa olla hyvin-kin paljon laukkuja, jotka ovat täynnä erilaista tavaraa. Siinä sitten oli yksi reppu, enkä oikein tiennyt, miten sitä piti kollata. Työkaveri vaan sanoi, että siitä vaan kattelet. Repussa oli sivutasku, joka oli ihan täynnä filtereitä. Kun mä avasin repun, niin mietin, että miten ihmeessä näitä tutkitaan. Nostelin ja kävin tavaroita hyvin varovasti läpi, kun yhtäkkiä tajusin, että se oli käytetty huumeneula, joka pisti mun sormeen.

Liisa kertoi heti kollegalleen, että hän oli saanut käytetystä huumeneulasta piston sormeensa, mutta kollega ei reagoinut tilanteeseen, vaan jatkoi tavaroiden tarkistusta. Myös Liisa jatkoi aluksi kassien läpikäymistä, mutta pistos jäi kuitenkin vaivaamaan hänen mieltään. Liisa kertoi yöllä tuntemuksistaan työkaverilleen, joka oli ainoastaan tokaissut, että ”puhdas poikahan se on”. Liisa oli kuitenkin huolissaan, sillä HIVin ja C-hepatiitin tartuntavaara oli olemassa ja hän oli sitä mieltä, että jotain pitäisi tehdä. Työkaveri soitti sairaalaan kysyäkseen toimintaohjeita. Sairaalaan neuvottiin hoitaja tulemaan verikokeisiin heti aamulla yhdessä repun omistajan kanssa.

Asiakas herätettiin aamulla ja hän kummasteli, että miksi ihmeessä hänet pyydetään nousemaan sängystä ylös ja lähtemään verikokeisiin. Tätä asiakasta ei syytetty mistään, mutta hän pelästyi, koska hän luuli, että oli tehnyt jotain väärää. Yhtä matkaa me sitten lähdettiin sairaalaan ottamaan niitä verikokeita. Se oli hassu tilanne siellä sairaalassa, kun me istuttiin asiakkaan kanssa siinä vierekkäin käsi ojossa ja odotettiin tuloksia. Lääkäri kyllä sanoi, että todennäköisesti ei ole mitään hätää, mutta odotetaan nyt kuitenkin tuloksia.

Reilun tunnin odottelun jälkeen tulivat ensimmäiset tulokset eikä niistä löytynyt mitään, joten Liisa sai lähteä kotiin. Liisalle soitettiin sairaalasta vielä myöhemmin, että verikokeissa ei näkynyt mitään poikkeavaa, mutta uudet kokeet täytyisi ottaa yhden-, kolmen- ja kuuden kuukauden kuluttua, sillä luotettava vastaus C-hepatiittitartunnasta saadaan selville vasta pidemmän ajan päästä.

Vaikka Liisa ei jäänyt tapahtuneesta sairauslomalle, huoli vakavasta taudista pyöri koko ajan hänen mielessään. Liisalla oli asiasta stressiä vielä pitkään tapahtuman jälkeenkin, koska hänellä oli pelko siitä, että hän oli tartuttanut mahdollisesti myös muita ihmisiä. Puolen vuoden jälkeen lopullisista tuloksista selvisi, että Liisa oli selvinnyt pistoksesta ilman tartuntaa, mutta psyykkisesti prosessi oli kuormittava.

Liisa syytteli tapahtuneesta osittain itseään, mutta yksi merkittävä asia oli kunnollisen perehdytyksen puuttuminen. Monesti perehdytys saattaa jäädä vähälle, sillä alalla on työvoimapulaa. Ongelmana on myös se, että jos

tekee paljon sijaisuuksia, koulutukset jäävät usein väliin. Vaikka Liisa ei syytä työkaveriaan tapahtuneesta, hän koki, että kollega toimi häntä kohtaan välinpitämättömästi eikä ehkä täysin ymmärtänyt Liisan huolta pistoksesta.

Työyhteisössä Liisa jutteli asiasta muutamien työkavereiden kanssa ja he olivat sitä mieltä, että eivät olisi osanneet toimia tilanteessa yhtään sen paremmin, koska yhteisiä ohjeita laukkujen läpikäymiseksi ei ollut annettu. Paras keino heidän mielestään olisi ravistella laukut tyhjäksi jonkun korin päällä. Koska Liisa työskenteli haastatteluhetkellä jo uudessa paikassa, hän ei tiedä ovatko käytännöt muuttuneet hoitoyksikössä esimerkiksi perehdytyksen tai turvallisempien suojakäsineiden osalta. Liisan tämän hetkessä työpaikassa työturvallisuudesta huolehditaan hyvin ja asioihin puututaan tiukasti. Liisa kokee erilaiset koulutukset ja vaarojen sekä riskien arvioinnit erittäin hyödyllisinä, koska myös väkivalta- ja uhkatilanteet ovat alalla voimakkaasti yleistyneet.

Pieni työturvallisuusanasto

- **Vaara:** Tekijä tai olosuhde, joka voi aikaansaada läheltä piti -tilanteen tai tapaturman.
- **Riski:** Riski kuvaa vaaran suuruutta. Se muodostuu seurausten todennäköisyydestä ja vakavuudesta.
- **Läheltä piti -tilanne:** Vaaratilanne, jossa tapaturman sattuminen on ollut lähellä, mutta vahingoilta on kuitenkin vältytty.
- **Työtapaturma:** Työpaikalla, työpaikan ulkopuolella työaikana tai työmatkalla sattunut tapaturma.
- **Tapaturmatekijät:** Kuvaa kaikkia niitä muutoksia, häiriöitä, ominaisuuksia tai olosuhteita, jotka mahdollistivat tapaturman tai läheltä piti -tilanteen.
- **Uhkatilanne:** Ihmisten työssään kokema fyysisen tai henkisen väkivallan uhka, joka ilmenee esimerkiksi sanallisena tai aseellisena uhkauksena, huutamisena, tönimisenä ja liikkumisen estämisenä.
- **Väkivaltatilanne:** Työtehtävien hoitamisen aikana fyysisen tai henkisen väkivallan kohteeksi joutuminen.

Työtaturmatarinoiden yhteinen käsittely

Jokainen yksittäinen työtaturmatarina voidaan lukea ja käsitellä työyhteisössä tai koulutustilaisuudessa. Seuraavien kysymysten avulla tarinoista voidaan keskustella yhteisesti. Tarinan lukemisen jälkeen keskustelu voidaan laajentaa koskemaan työpaikan omaa työturvallisuustyötä.

Jokainen voi ensin lukea valitun tarinan ja sen jälkeen pohtia vastauksiin seuraaviin kysymyksiin. Tämän jälkeen tarinasta ja yksittäisistä vastauksista keskustellaan yhdessä.

1. Minkälaisia ajatuksia tai tunteita sinulle heräsi luettuasi tarinan?

**2. Mitkä tekijät vaikuttivat mielestäsi tapahtuneeseen?
Mitkä olivat työtaturmaan johtaneet syyt?**

---

3. Miten tämä työtapaturma olisi voitu ehkäistä?

a. Mitä esimiehen olisi pitänyt tehdä?

---

b. Mitä henkilö itse olisi voinut tehdä?

---

4. Millainen turvallisuuskulttuuri sinun työpaikallasi on?

Noudatetaanko turvallisuusohjeita?

Puututaanko havaittuihin väärinkäytöksiin?

Tutkitaanko työtapaturmat ja läheltä piti -tilanteet?

Mietitäänkö työhön liittyviä vaaroja ja riskejä ennakkoon?

Perehdytetäänkö uudet työntekijät perusteellisesti työn vaaroihin ja turvallisuusohjeisiin?

Kehitetäänkö työturvallisuutta aktiivisesti ja jatkuvasti?

Vastaako todellisuus julkilausumia ja tahtotilaa?

A series of horizontal teal lines for writing, starting from the first line of the quotation marks and extending across the page.

Tällä kertaa vain kävi näin

Työtaturmatarinoita Helsingin kaupungilta

Tarinat ovat ikivanha tapa kertoa merkityksellisistä asioista toisille työyhteisön jäsenille ja myös tapa kehittää organisaatiota. Kun organisaation ja ihmisten toimintatavat tuodaan esiin tarinoiden muodossa, toimintaa on mahdollista kehittää. Työntekijöiden ja työyhteisöjen kokemuksia ei välttämättä hyödynnetä riittävästi. Haluamme vaikuttaa siihen tämän kirjan avulla.

Kaupungin työtaturmien määrä on kasvanut vuosina 2006–2008 kolmetoista prosenttia. Tähän ei-toivottuun ilmiöön haluamme myös vaikuttaa kirjan avulla. Kirjan tarkoitus on tukea työyhteisöjä sekä esimiehiä työturvallisuustyössä ja siihen on kerätty neljätoista kuvausta Helsingin kaupungilla tapahtuneista työtaturmista tai läheltä piti -tilanteista. Kuvauksista voi havaita, kuinka eri tavalla työturvallisuusasioihin suhtaudutaan ja miten niitä käsitellään työyhteisöissä.

Toivomme, että tämän kirjan avulla työyhteisöjen oppimista voidaan tukea lisäämällä yhteistä keskustelua työtaturmista. Tarjomme mahdollisuuden tarkastella muiden virastojen, liikelaitosten ja työyhteisöjen työtaturmia ja miettiä, miten niissä havaittuja hyviä käytäntöjä voitaisiin siirtää omaan toimintaan. Tarinoiden konkreettiseen käsittelyyn ja hyödyntämiseen annetaan myös ohjeet. Toivomme, että tämä kirja on yksi apuväline Helsingin työtaturmien torjuntatyössä.

